

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Avaliku õiguse osakond

Karl-Enrik Kriis

**ÜRO RAHVUSVAHELISE KOHTU NÕUANDVATE ARVAMUSTE MÕJU JA
EESMÄRK KAASAEGSES MAAILMAS**

Magistritöö

Juhendaja

dr. iur. Lauri Mälksoo

Tartu

2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. RAHVUSVAHELINE KOHUS JA NÕUANDVAD ARVAMUSED.....	7
1.1 Rahvusvahelise Kohtu ajalugu ja olemus.....	7
1.2 Rahvusvahelise Kohtu otsused ja nõuandvad arvamused.....	8
1.3 Nõuandva arvamuse andmise jurisdiktsioon.....	12
1.4 Nõuandva arvamuse küsimise eesmärgid.....	14
2. NÕUANDVATE ARVAMUSTE ANALÜÜS.....	18
2.1 Kosovo nõuandev arvamus.....	18
2.2 Chagose saarestiku nõuandev arvamus.....	24
2.3 Palestiina-Iisraeli nõuandvad arvamused.....	28
3. NÕUANDVATE ARVAMUSTE MÕJU.....	35
3.1 Nõuandvate arvamuste mõju õiguse arengule.....	35
3.2 Nõuandvate arvamuste mõju olukorra lahendamisele.....	38
3.3 Nõuandvate arvamuste mõju üldisele rahvusvahelisele kogukonnale.....	42
3.4 Nõuandvate arvamuste mõju tulevikus.....	46
KOKKUVÕTE.....	48
THE IMPACT AND PURPOSE OF THE ADVISORY OPINIONS OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE IN THE MODERN WORLD.....	52
KASUTATUD ALLIKAD.....	57

SISSEJUHATUS

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) põhikirja¹ artikkel 92 järgi on Rahvusvaheline Kohus (inglise keeles *International Court of Justice*; edaspidi ka „Kohus“) ÜRO peamine kohtuorgan. Rahvusvahelisel Kohtul on selle funktsiooni teostamiseks võimekus lahendada riikidevahelisi vaidluseid ning anda välja nõuandvaid arvamusi.² Nõuandvate arvamuste instituut tuleneb ÜRO Põhikirja artiklist 96 ja Rahvusvahelise Kohtu statuudi³ artiklist 65.

Riikidevahelistes vaidlustes tehtud otsused on Kohtu statuudi artikkel 59 järgi pooltele täitmiseks kohustuslikud. ÜRO põhikirja artikkel 94 lg 1 järgi on kõik liikmesriigid kohustatud Kohtu otsuseid järgima ning nendes viidatud kohustusi täitma. Rahvusvahelise Kohtu nõuandvatel arvamustel ei ole aga siduvat jõudu.⁴ Samas võivad nõuandvatel arvamustel siiski olla olulised õiguslikud mõjud.⁵ Seejuures aga tekib küsimus, et kui nõuandvad arvamused riikidele siduvaid kohustusi ei tekita, siis milles ja kuidas nende õiguslik olulisus ning mõju maailmas realiseerub.

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on uurida, milline mõju on Rahvusvahelise Kohtu nõuandvatel arvamustel ja millist eesmärki need tänapäeva maailma ning õiguse kontekstis täidavad.

Õiguse ülesanne on kujundada selle subjektide käitumist. Rahvusvaheline õigus opereerib riikide suveräänsuse printsiibi alusel ning eriti suuremaid riike on keeruline õiguskuulekalt käituma sundida.⁶ Seega võib rahvusvahelise õiguse võimekust oma subjektide käitumise mõjutamisel pidada mõnevõrra küsitavaks.⁷ Samas on ka selle kontekstis Rahvusvahelisel Kohtul õigus anda välja nõuandvaid arvamusi, mida ei saa isegi puhtõiguslikult pidada siduvaks ning riikide käitumist reaalselt mõjutavaks. Seega tundub nõuandvate arvamuste eesmärk ebaselge.

Säärast eesmärki ei saa aga hinnata vaid teoreetilisel rahvusvahelise õiguse arengu tasandil. Nõuandvad arvamused annab välja rahvusvahelise kogukonna peamine ja olulisim kohus, mis analüüsib seejuures konkreetseid riikidevahelisi olukordi kõrgeima võimaliku

---

¹ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri. – RT II 1996, 24, 95.

² Shaw, M. *International Law*. Cambridge University Press, 2014., lk 1070.

³ Statute of the International Court of Justice, 26 June 1945.

⁴ Frowein J. A., Oellers-Frahm, K. Article 65, p 43. – Zimmermann, A. jt. (koost). *The Statute of the International Court of Justice. A Commentary*. Oxford, 2006., lk-d 1401–1426.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Shaw, M., lk 6.

⁷ *Ibidem*, lk-d 6–8.

autoriteediga, mitte ei tõlgenda õiguslikke printsiipe abstraktsel tasandil. Seega on vajalik uurida ja mõista, kuidas Kohtu mittesiduvad järeldused mõjutavad rahvusvahelise õiguse subjekte teisiti käituma.

Kirjeldatud kontekstis analüüsib käesolev magistritöö põhjalikult nelja viimast märgilist ja 21. sajandil Rahvusvahelise Kohtu poolt antud nõuandvat arvamust. Läbi selle vastab magistritöö järgnevatele uurimisküsimustele:

1. Kuidas on muutunud õiguslik ja reaal-poliitiline olukord situatsioonis, mida iga nõuandev arvamus käsitleb ning kas selliseid muutuseid saaks omistada just Kohtu arvamusele?
2. Millised muud mõjutused on ilmnunud vastavate nõuandvate arvamuste tagajärjel rahvusvahelise õiguse teooriale ja üldisele rahvusvahelisele poliit-maastikule?
3. Milline mõju võiks nõuandvatel arvamustel olla tulevikuprobleemide lahendamisele?

Magistritöö jaotub kolme peatükki. Esimeses peatükis kirjeldatakse Rahvusvahelise Kohtu enda olemust ja kujunemislugu. Lisaks tuuakse peatükis välja eelduslikud erinevused Rahvusvahelise Kohtu vaidlust lahendavate otsuste ja nõuandvate arvamuste vahel ning selgitatakse nõuandvate arvamuste olemust. Viimaks kirjeldatakse peatükis ka erinevaid eesmärke ja ootuseid, millega nõuandvaid arvamusi tavaliselt küsitakse. Peatüki eesmärk on välja tuua Rahvusvahelise Kohtu ja nõuandvate arvamuste instituudi eesmärke ning nende põhimõttelist väärtust.

Teises peatükis analüüsitakse eelneva peatüki kontekstis nelja Rahvusvahelise Kohtu välja antud nõuandvat arvamust. Analüüsiks on valitud neli 21. sajandil antud viiest nõuandvast arvamusel nimetustega Kosovo, Chagos, *Wall* ja Okupeeritud Palestiina Territooriumid. Viies 21. sajandil välja antud arvamus Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (inglise keeles *International Labour Organization (ILO)*) tribunali menetluse kohta käsitleb väga kitsast õiguslikku olukorda ning pole eriti kajastust saanud. Seega väideti just mainitud neli arvamust, kuivõrd need on hiljutistest arvamustest kõige laiemat kõlapinda leidnud ning mõjutavad maailma enim.

Kõigi analüüsitud arvamuste puhul on rahvusvaheline reaktsioon olnud mõnevõrra erinev. Vastavate arvamuste puhul on näha erinevaid viise, kuidas nõuandva arvamuse instituut võib õiguslikku või poliitilist olukorda mõjutada või mitte mõjutada. Peatükk kirjeldab nelja arvamuse andmise menetlust ning nende õiguslikku sisu. Lisaks toob peatükk välja iga

arvamuse puhul individuaalsed riikide reaktsioonid ning analüüsib, millised arengud on iga olukorra puhul tekkinud peale arvamuste andmist.

Kolmandas peatükis analüüsitakse eelnevalt välja toodud nelja nõuandva arvamuse pinnal erinevaid viise, kuidas nõuandvad arvamused iseenesest võivad mõjutada ja on mõjutanud maailma kolmel tasandil. Esiteks, kuidas mõjutavad nõuandvad arvamused rahvusvahelise õiguse teoreetilist käsitlust ning kas need arendavad õigusteooriat edasi. Teiseks, kuidas mõjutavad arvamused nendes otseselt analüüsitud õiguslikku ja poliitilist olukorda, ning kolmandaks, milline mõju on üldisemale riikide käitumisele ning rahvusvahelisele poliitikale.

Olles analüüsinud eelnevalt nimetatud erinevaid nõuandvate arvamuste mõjusid, saab viimaks teha põhjendatud eeldusi tulevikus antavate nõuandvate arvamuste efektiivsuse ja probleemide lahendamise võimekuse osas. Nõuandvate arvamuste tuleviku analüüsi illustreerimiseks võetakse näiteks hetkel Rahvusvahelise Kohtu menetluses olev märgilise tähtsusega nõuandev arvamus kliimamuutustega seotud riikide kohustuste kohta. Uuritakse, kuidas saab nõuandev arvamus olla oluline tänapäeva maailmas väga olulise kliimamuutuste probleemi lahendamisel.

Magistritöö põhineb nõuandvate arvamuste Rahvusvahelise Kohtu praktilal ning vastavate arvamuste kohta koostatud õiguskirjandusel. Nõuandvate arvamuste konteksti ja tagajärgede analüüsiks on kasutatud internetiväljaandeid, ajakirjandusartikleid ning samuti analüüsivat õiguskirjandust. Rahvusvahelise Kohtu ja nõuandvate arvamuste ajaloo ja olemuse uurimiseks on muuhulgas toetutud ka ÜRO põhikirjale ja Rahvusvahelise Kohtu statuudile ning nende kommenteeritud väljaannetele. Valdav enamus magistritöös kasutatud allikatest on inglisekeelsed, kuivõrd nii kajastab töö üldise rahvusvahelise kogukonna arusaamu.

Kirjutamisel on kombineeritult kasutatud analüütilist ja võrdlevat meetodit. Analüütilise meetodiga uuritakse nõuandvate arvamuste instituudi tagamaid ning viimase 20 aasta jooksul välja antud nõuandvate arvamuste sisu ja tagajärgi. Võrdleva meetodiga võrreldakse vastavaid nõuandvaid arvamusi ja nende mõju omavahel. Samuti aga võrreldakse nõuandvate arvamuste algseid eesmärke realistliku tulemiga ehk kuidas tänapäeva maailmas nõuandvaid arvamusi päriselt kasutatakse ning mis mõju need omavad.

Käesoleva magistritöö teema on aktuaalne. Maailm on jõudnud keerulisse ajastusse, kus tulevikus tõusetub aina enam märgilisi probleeme seoses näiteks riikidevaheliste konfliktide ja kliimamuutustega. Samas on hakatud ka kahtlema rahvusvahelise õiguse ja õiguskorra

võimekuses riikide käitumist reguleerida. See tähendab, et on oluline analüüsida, millist mõju on omanud maailma kõrgeima kohtu nõuandvad arvamused rahvusvahelise olukorra muutmisel ja kuidas võiks Rahvusvaheline Kohus ka tulevikus arvamuste instituudi kaudu õiguskorda ning riikide käitumist mõjutada.

Märksõnad: rahvusvaheline õigus, rahvusvahelised kohtud, rahvusvahelised organisatsioonid

1. RAHVUSVAHELINE KOHUS JA NÕUANDVAD ARVAMUSED

1.1 Rahvusvahelise Kohtu ajalugu ja olemus

Rahvusvahelisele Kohtule (edaspidi ka: Kohus) eelnes Alaline Rahvusvaheline Kohus (inglise keeles *Permanent Court of International Justice*), mis loodi koos Rahvasteliiduga Rahvasteliidu põhikirja artiklis 14.⁸ Alaline Rahvusvaheline Kohus oli esimene rahvusvaheline kohtuorgan kõigi õiguslike vaidluste lahendamiseks riikide vahel. Alaline Rahvusvaheline Kohus tegutses aastatel 1922–1940.⁹

30. oktoobril 1943 deklareerisid Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik, Nõukogude Liit ja Hiina, et näevad vajadust uue ühtse rahvusvaheliselt riike koondava organisatsiooni loomiseks.¹⁰ 1944. aasta oktoobris alustati ettepanekutega säärase organisatsiooni loomiseks (tulevane ÜRO) koos rahvusvahelise kohtuga. Kuivõrd mitmed suuremad riigid (nt Ameerika Ühendriigid ja Nõukogude Liit) Alalise Rahvusvahelise Kohtu statuudi liikmed ei olnud, peeti vajalikuks just uue kohtu loomist ning mitte eelneva tegevusega jätkamist. Veel enam sooviti uuele kohtule anda *ipso facto* jurisdiktsiooni (ÜRO põhikiri artikkel 93 lg 1) ning Alaline Rahvusvaheline Kohus eksisteeris aegunud ja Euroopa riikide domineeritud rahvusvahelise õiguse süsteemis. Seega saadeti Alaline Rahvusvaheline Kohus Rahvasteliidu viimasel kogunemisel 1946. aastal ametlikult laiali.¹¹

1945. aastal anti 44 riigist koosnevale komiteele ülesanne koostada tulevase kohtu statuut. Lõplik Rahvusvahelise Kohtu statuut adopteeriti San Francisco konverentsil samal aastal koos ÜRO põhikirjaga, mille alusel uus Rahvusvaheline Kohus asutati. ÜRO põhikirja artikkel 92 lg 2 järgi põhines uus statuut eelneval Alalise Rahvusvahelise Kohtu statuudil, mistõttu pidi mõlema kohtu vahel olema teatud kontinuiteet. Rahvusvaheline Kohus ei ole küll Alalise Rahvusvahelise Kohtu õigusjärglane, kuid statuutide sarnasus annab võimaluse varasema kohtu praktika ühtseks kasutamiseks Rahvusvahelises Kohtus. Veel enam ütleb ka Rahvusvahelise Kohtu statuudi artikkel 37, et varasemalt Alalise Rahvusvahelise Kohtu jurisdiktsiooni loonud rahvusvahelised kokkulepped annavad nüüd jurisdiktsiooni

---

⁸ Oellers-Frahm, K. Article 92 UN Charter, p 2. – Zimmermann, A. jt. (koost). *The Statute of the International Court of Justice. A Commentary*. Oxford, 2006., lk-d 139–152.

⁹ Oellers-Frahm, K. Article 92, p 1, 9. – Simma, B. jt. (koost.). *The Charter of the United Nations. A Commentary*. Third Edition. Volume II. Oxford, 2012., lk-d 1897–1950.

¹⁰ Oellers-Frahm, K. Article 92 UN Charter, p 9.

¹¹ *Ibidem*, p-d 9, 12.

Rahvusvahelisele Kohtule, mis taas toetab arusaama mõlema kohtu vahelisest kontinuiteedist.¹²

Erinevalt Alalisest Rahvusvahelisest Kohtust on Rahvusvaheline Kohus ka otseselt üks ÜRO organitest vastavalt põhikirja artiklile 7. Samas on Rahvusvaheline Kohus ülejäänud kuuest ÜRO organist erinev selle poolest, et ei kuulu hierarhilisse struktuuri ning asetseb nende kõrval. Samamoodi ei ole Kohtul vastutust ühegi teise ÜRO organi ees oma kohtulikku võimu täita, kuid raporteerib siiski kord aastas Peaassambleele oma tegevuse osas. Säärane kohustus aga ei tulene ei ÜRO põhikirjast ega Kohtu statuudist ning raportit arutatakse vaid lühidalt täiskogu istungil. See illustreerib taas Kohtu Peaassambleest eraldi- ja iseseisvat funktsioneerimist.¹³

1.2 Rahvusvahelise Kohtu otsused ja nõuandvad arvamused

Rahvusvahelise Kohtu võimekus oma kohtufunktsiooni täitmisel jaguneb suures pildis kaheks: võimekus teha siduvaid otsuseid riikidevahelistes vaidluslikes menetlustes ja võimekus anda nõuandvaid arvamusi.¹⁴ Rahvusvaheline Kohus on oma töötamise aja jooksul alates 1947. aastast arutanud 196 kohtuasja¹⁵, millest 28 puhul on välja antud nõuandev aramus¹⁶.

Vaidlusliku menetluse alustamiseks Rahvusvahelises Kohtus peab riikide vahel olema konkreetne ja õiguslik vaidlus.¹⁷ Vaidluslikus menetluses saavad pooled Kohtu statuudi artikkel 34 lg 1 järgi olla ainult riigid. Kohtu statuudi artiklist 59 tulenevalt ei ole Kohtu otsustel siduvat mõju kellelegi muule kui menetluse poolteks olevatele riikidele. Seda sätet tõlgendades tuleb aga ka järeldada, et vaidluslikus menetluses tehtud Rahvusvahelise Kohtu otsused on pooltele siduvad.¹⁸

Rahvusvahelise Kohtu jurisdiktsioon riikidevahelistes vaidlustes rajaneb menetluses osalevate riikide nõusolekule. Säärast nõusolekut saab Kohtu statuudi artikli 36 järgi anda

---

¹² Oellers-Frahm, K. Article 92 UN Charter, p-d 9–15.

¹³ *Ibidem*, p-d 16, 27.

¹⁴ Shaw, M., lk 1070.

¹⁵ Cases. International Court of Justice. – <https://www.icj-cij.org/cases> (26.04.2025).

¹⁶ Judgments, Advisory Opinions and Orders. International Court of Justice. – <https://www.icj-cij.org/decisions> (26.04.2025).

¹⁷ Tomuschat, C. Article 36, p 8, 12. – Zimmermann, A. jt. (koost). The Statute of the International Court of Justice. A Commentary. Oxford, 2006., lk-d 589–657.

¹⁸ Bernhardt, R. Article 59, p 2. – Zimmermann, A. jt. (koost). The Statute of the International Court of Justice. A Commentary. Oxford, 2006., lk-d 1231–1252.

kahel viisil. Artikkel 36 lg 1 järgi võib nõusolek tuleneda pooltevahelisest lepingust ning lg 2 järgi riikide ühepoolsetest deklaratsioonidest (inglise keeles tuntud kui *optional clause*).¹⁹

Vaidluslike menetluste otsustel on seega praeguseks kontekstiks kolm põhiliselt olulist omadust: need lahendavad otseselt vaidluseid, need on siduvad ning nende tegemiseks on vaja poolte nõusolekut. Nõuandvad arvamused aga erinevad kõigis neis aspektides.

Rahvusvahelise Kohtu nõuandvat arvamust on mitmeti defineeritud. ÜRO Põhikirja artikkel 96 kommentaaride järgi defineeritakse nõuandvaid arvamusi kui „kohtulikke seisukohti õiguslikes küsimustes, mille ÜRO organid ja teised selleks volitatud õigusalsed institutsioonid on kohtule esitanud”.²⁰ Teised autorid on öelnud, et nõuandev arvamus on „autoriteetne, kuid mitte-siduv küsimuse või probleemi selgitus”.²¹ Seega ei ole nõuandva arvamuse eesmärk vaidlusliku menetluse otsusest erinevalt riikidevahelist vaidlust lahendada ning sellel pole siduvat mõju.

Samas ei ole Kohtul õigust nõuandva arvamusega seada riikidele kohustusi, kuid sellel on siiski õiguslik väärtus.²² Siiski saab ka väita, et nõuandvad arvamused on teatud mõttes mõjukamad vaidlusmenetluse otsustest, kuivõrd selgitavad üldist rahvusvahelise õiguse tõlgendamist ja puudutavad seega kõiki riike, mitte vaid ühe vaidluse pooli.²³ Oluline on märkida, et vastavalt ÜRO põhikirja artiklile 96 ja Kohtu statuudi artiklile 65 ei saa riigid nõuandvaid arvamusi küsida ning see võimekus on vaid ÜRO organitel. Nõuandvat arvamust saab seega sisuliselt karakteriseerida ka kui poliitilise organi võimalust küsida autoriteetset õiguslikku nõu Kohtult enne poliitilise otsuse tegemist.²⁴

Alaline Rahvusvaheline Kohus oli esimene rahvusvaheline kohtuorgan, kellel oli õigus nõuandvaid arvamusi anda. Samas ei tulenenud selline õigus mitte otse statuudist, vaid ainult Rahvasteliidu põhikirja artiklist 14. Nõuandva arvamuse instituudi loomise idee tulenes vajadusest luua täiendav ja paindlikum viis vaidluste rahumeelseks lahendamiseks, mis oleks samas vähem siduv kohtuotsustest. Nõuandvate arvamuste institutsioon reflekteerib Rahvusvahelise Kohtu rolli ÜRO põhilise kohtuorganina, kuivõrd arvamuste küsimise õigus

¹⁹ Tomuschat, C. Article 36, p 19.

²⁰ Oellers-Frahm, K. Article 96., p 1. – Simma, B. jt. (koost.). The Charter of the United Nations. A Commentary. Third Edition. Volume II. Oxford, 2012., lk-d 1975–1990.

²¹ Pasqualucci, J. M., The Practice and Procedure of the Inter-American Court of Human Rights. Cambridge University Press, 2003., lk 29.

²² Aljaghoub, M. M. The Advisory Function of the International Court of Justice 1946–2005. Springer Law International, 2006., lk 12.

²³ Pasqualucci, J. M., lk 30.

²⁴ d'Argent, P. Article 96 UN Charter. – Zimmermann, A. jt. (koost.). The Statute of the International Court of Justice: A Commentary (3rd Edition). Oxford, 2019., lk-d 269–275.

on vaid ÜRO organitel või nende poolt volitatud asutustel. Lisaks on nõuandvad arvamused suunatud vastavate organite või asutuste tegevuse suunamisele ning seega on nii-öelda kompensatsiooniks Rahvusvahelise Kohtu üldisele reeglile, et vaidlusi lahendatakse vaid riikide vahel.²⁵

Nõuandvaid arvamusi sooviti kasutada rahvusvahelise õiguse autentse tõlgenduse saavutamiseks. Seetõttu on mitmed Rahvusvahelise Kohtu presidendid julgustanud ka teisi rahvusvahelisi kohtuorganeid esitama läbi ÜRO organite küsimusa nõuandvaid arvamusi nende ees seisvate õiguslike küsimuste osas.²⁶

Siiski oli nõuandva funktsiooni alustamine oodatust keerulisem ning selle osas oldi teatud määral skeptilised. Näiteks suhtusid nõuandvate arvamuste institutsiooni negatiivselt Alalise Rahvusvahelise Kohtu kohtunikud Root ja Moore.²⁷ Kohtunik Rooti arvates oli nõuandvate arvamuste instituut kohtuvõimu põhimõtetega vastuolus.²⁸ Kohtunik Moore ütles välja, et Alalise Rahvusvahelise Kohtu organiseerimisel ei tekitanud ükski teine teema nii palju segadust, kui nõuandvate arvamuste küsimus.²⁹ Küsimusi tekitas see, kas kohtul, mille eesmärk oli vabatahtlikkuse põhimõttel anda riikidele võimalus vaidluseid lahendada, peaks olema võimalus arvamust avaldada ilma vastavate riikide nõusolekuta. Kardeti, et nõuandvatest arvamustest saaks riikidele Kohtu jurisdiktsiooni kohustuslikuks tegemise viis.³⁰

Lõpuks aga sätestas Rahvasteliidu põhikirja artikkel 14 nõuandvate arvamuste andmise võimaluse. Alalise Rahvusvahelise Kohtu esimestel tegutsemisaastatel paluti kohtul mitmel korral anda nõuandvaid arvamusi riikidevaheliste vaidluste lahendamiseks. Aastatel 1922–1926 küsiti 15 korrast 11 arvamust just konkreetse vaidluse osas. Seetõttu muutus vajalikuks ka nõuandva menetluse puhul vaidluslike menetlusreeglite adapteerimine.³¹

Nõuandvate arvamuste funktsiooni kasutuselevõtt oli aga iseenesest edukas. Suur osa Alalise Rahvusvahelise Kohtu töökoormusest koosnes nõuandvate arvamuste andmisest. Oma 18

---

²⁵ Oellers-Frahm, K. Article 96 UN Charter, p-d 4, 6. – Zimmermann, A. jt. (koost). The Statute of the International Court of Justice. A Commentary. Oxford, 2006., lk-d 181–191.

²⁶ *Ibidem*, p 5.

²⁷ Aljaghoub, M. M., lk 12.

²⁸ *Ibidem*, lk 19.

²⁹ *Ibidem*, lk 15.

³⁰ *Ibidem*, lk 16.

³¹ Reghizzi, Z. C. The Chagos Advisory Opinion and the Principle of Consent to Adjudication, – Burri, T., Trinidad, J. The International Court of Justice and Decolonisation. New Directions from the Chagos Advisory Opinion. Cambridge University Press, 2021., lk 52.

tööaasta jooksul andis Alaline Rahvusvaheline Kohus 27 nõuandvat arvamust ja tegi 29 otsust vaidluslikes menetlustes.³²

Rahvusvahelise Kohtu loomisel tõusetus vaidlus nõuandva funktsiooni vajaduse üle ning kas see on kooskõlas Kohtu kohtuliku funktsiooniga. Kardeti, et nõuandev funktsioon julgustab Kohut lahendama õiguslike probleemide asemel poliitilisi, või hoiab tagasi vaidluste lõplikku lahendamist. Siiski otsustati San Francisco konverentsil nõuandva arvamuse instituut säilitada.³³

Rahvusvahelise Kohtu nõuandva arvamuse instituut oli aga Alalise Rahvusvahelise Kohtu omast mõnevõrra erinev. ÜRO põhikirja artikkel 96 lg-sse 1 lisati tingimus, et nõuandvat arvamust saab küsida ainult õigusliku küsimuse osas. Varasemalt sai Alalises Rahvusvahelises Kohtus nõuandvat arvamust küsida iga vaidluse või küsimuse osas.³⁴

Alalise Rahvusvahelise Kohtu puhul oli seega nõuandvate arvamuste eesmärgiks muuhulgas ka riikidevahelistesse vaidlustesse panustamine.³⁵ Alaline Rahvusvaheline Kohus ütles *Eastern Carelia* nõuandvas arvamuses isegi välja, et arvamuse raames küsimusele vastamine oleks sisuliselt võrdne pooltevahelise vaidluse lahendamisega.³⁶ Rahvusvahelise Kohtu puhul säärast eesmärki aga ette ei nähtud. Rahvusvahelise Kohtu nõuandvad arvamused loodi selleks, et Kohtul oleks võimalik juhendada arvamust küsiva organi käitumist.³⁷ Seejuures on Rahvusvaheline Kohus näiteks *Nuclear Weapons* nõuandvas arvamuses just vastupidi kinnitanud, et nõuandvad arvamused ei lahenda vähemalt otseselt riikidevahelisi vaidluseid, vaid annavad arvamust küsinud organitele ja instituutidele õiguslikku nõu.³⁸

---

³² Stavridi, M. The Advisory Function of the International Court of Justice: Are States Resorting to Advisory Proceedings as a “Soft” Litigation Strategy? *Journal of Public & International Affairs*, Princeton University. 22.04.2024.

<https://jpia.princeton.edu/news/advisory-function-international-court-justice-are-states-resorting-advisory-proceedings-%E2%80%9Csoft%E2%80%9D> (25.04.2025).

³³ Frowein J. A., Oellers-Frahm, K. Article 65, p-d 6–8.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Wagner, J. The Chagos Request and the Role of the Consent Principle in the ICJ’s Advisory Jurisdiction, or What to Do When Opportunity Knocks. – *Questions of International law*, Zoom-out 55 (2018), lk 187.; d’Argent, P. Article 96 UN Charter.

³⁶ Status of Eastern Carelia (USSR v Finland) (Advisory Opinion) [1923] PCIJ Rep Series B No 5., p. 29. (*Eastern Carelia* nõuandev arvamus).

³⁷ Oellers-Frahm, K. Article 96., p 4.

³⁸ Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, I. C. J. Reports 1996, p. 226 (Nuclear Weapons nõuandev arvamus), p 236.

1.3 Nõuandva arvamuse andmise jurisdiktsioon

Rahvusvahelise Kohtu jurisdiktsioon nõuandva arvamuse andmiseks koosneb kahest elemendist: jurisdiktsioon *ratione personae* ja jurisdiktsioon *ratione materiae*. ÜRO põhikirja artikkel 96 järgi saab nõuandvat arvamust õiguslikus küsimuses küsida Peaassamblee või Julgeolekunõukogu või muud ÜRO organid ja allasutused, kellele võib Peaassamblee selle jaoks loa anda, kui juriidiline küsimus kerkib esile nende tegevusest. *Ratione materiae* jurisdiktsiooni kehtestamiseks peab seega hindama, kas esitatud küsimus on õiguslik ning *ratione personae* jurisdiktsiooni jaoks vaatlema, kas küsija on üks ÜRO põhikirja artiklis 96 nimetatud asutustest.³⁹

Ratione personae jurisdiktsioon on tavaliselt selge, kui küsimus on esitatud „originaalse õigusega” ÜRO organite ehk Peaassamblee või Julgeolekunõukogu poolt, nagu nimetatud ÜRO põhikirja artikkel 96 lg-s 1. Sisuliselt leitakse, et mõlemal organil on absoluutne ja piiramatu õigus nõuandvaid arvamusi küsida.⁴⁰ Samas on Kohus varasemalt andnud indikatsioone, et küsimus peaks siiski ka nende organite tegevusega seotud olema.⁴¹ Kohtu praktikast on aga selgelt arusaadav, et ka nende organite puhul ei tohi nõuandva arvamuse küsimine selgelt nende kompetentsi ületav olla.⁴² Siiski on nende organite laia kompetentsi tõttu raske säärasel alusel jurisdiktsiooni eitada.⁴³

ÜRO põhikirja artikkel 96 lg 2 alusel esitatud nõuandva arvamuse küsimise puhul võib *ratione personae* jurisdiktsioon teatud määral keerulisem olla. Näiteks 1996. aasta alguses *Nuclear Weapons* nõuandvas arvamuses⁴⁴, mida küsis Maailma Terviseorganisatsioon, analüüsis Kohus vastavalt kahte aspekti arvamuse küsimise õiguse osas. Esiteks leidis Kohus, et Maailma Terviseorganisatsioonile on nõuetekohaselt antud volitus Peaassamblee poolt ÜRO põhikirja artikkel 96 lg 2 mõttes. Teiseks aga jõuti järeldusele, et küsimus tuumarelvade kasutamise õiguspärasuse üle ei saanud tõusetuda Maailma Terviseorganisatsiooni tegevusest. Isegi kui Maailma Terviseorganisatsioon tegeleb tuumarelvadest tulenevate terviseprobleemidega, siis ei ole see seotud tuumarelvade kasutamise õiguspärasuse kui sellisega. See on aga ka ainus nõuandev aramus, mille andmisest Kohus on säärasel alusel

---

³⁹ Aljaghoub, M. M., lk-d 40, 56.

⁴⁰ *Ibidem*, lk 40.

⁴¹ Frowein J. A., Oellers-Frahm, K. Article 65, p 16.

⁴² *Ibidem*.

⁴³ Aljaghoub, M. M., lk 44.

⁴⁴ Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1996, p. 66., p-d 10–12, 18–19.

keeldunud.⁴⁵ Lõpuks siiski anti *Nuclear Weapons* arvamus, kui seda küsiti ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga.

Ratione materiae jurisdiktsiooni puhul peab küsimus olema õiguslik vastavalt ÜRO põhikirja artiklile 96 ja Kohtu statuudi artiklile 65. Sellest tulenevalt on väidetud, et kui esitatud küsimus on täielikult poliitiline, ei saa Kohtul jurisdiktsiooni nõuandva arvamuse andmiseks olla. Jurisdiktsioonile on säärastes olukordades vastu vaieldud põhjendusega, et täielikult poliitiliste küsimuste osas arvamuste andmine politiseeriks Kohut.⁴⁶

Samas on Kohus mitmeti öelnud, et vaid seetõttu, et küsimus on teatud määral poliitiliselt motiveeritud (mis on ka vältimatu), ei tähenda see, et tegemist ei oleks õigusliku küsimusega ÜRO põhikirja artikkel 96 ja Kohtu statuudi artikkel 65 mõttes.⁴⁷ Seega ei ole Rahvusvaheline Kohus kunagi keeldunud nõuandva arvamuse andmisest küsimuse väidetava poliitilisuse tõttu.

Siiski on Kohtul võimalus arvamuse andmisest keelduda, isegi kui iseenesest on jurisdiktsioon olemas. Kohtu statuudi artikkel 65 järgi „võib” Kohus nõuandva arvamuse anda.⁴⁸ Kohtu statuudi kommentaaride järgi peaks Kohus saama kaalutusõiguse alusel keelduda vaid juhul, kui arvamuse andmine oleks vastuolus Kohtu funktsioonidega. Lihtsalt arvamuse andmise ebasobivus või ebamugavus kaalutusõiguse alusel keeldumiseks piisav ei ole.⁴⁹

Kohtu kaalutusõiguse kontekstis võib siiski ka nõuandva menetluse puhul oluliseks muutuda ka riikide nõusolek. Kuigi üldiselt annavad nõuandvad arvamusdanded vaid võimaluse ÜRO organitele saada Kohtult käitumisjuhiseid ning ei loo riikidele kohustusi, siis ei peaks riikide nõusolek jurisdiktsiooni tekkimiseks relevantne olema.⁵⁰ Samas on Alaline Rahvusvaheline Kohus ja Rahvusvaheline Kohus ka nõuandva arvamuse kontekstis riikide nõusolekut analüüsinud.⁵¹

---

⁴⁵ Frowein J. A., Oellers-Frahm, K. Article 65, p 15.

⁴⁶ Aljaghoub, M. M., lk-d 56, 58.

⁴⁷ Certain Expenses of the United Nations (Article 17, Paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1962, p. 151. (*Certain Expenses* nõuandev arvamus), p 61; *Nuclear Weapons* nõuandev arvamus; Aljaghoub, M. M., lk 59.

⁴⁸ Rahvusvahelise Kohtu statuudi artikkel 65 lg 1 originaalsõnastus: „The Court may give an advisory opinion on any legal question at the request of whatever body may be authorized by or in accordance with the Charter of the United Nations to make such a request.”

⁴⁹ Frowein, K., Oellers-Frahm, K. Article 65, p 31.

⁵⁰ *Ibidem*, p 28.

⁵¹ Reghizzi, Z. C., lk-d 54–56.

Näiteks Alalise Rahvusvahelise Kohtu *Eastern Carelia*⁵² kaasuses vaidles Nõukogude Liit Kohtu jurisdiktsioonile vastu, kuivõrd polnud menetlusega nõustunud. Kuigi Alaline Rahvusvaheline Kohus keeldus nõuandva arvamuse andmisest, tulenes selles kaasuses spetsiifilisem põhjendus sellest, et üheks nii-öelda vaidluse pooleks oli Nõukogude Liit, mis ei olnud Rahvasteliidu liige ning seega ei olnud ka seotud selle põhikirjast tulenevate kohustustega Alalise Rahvusvahelise Kohtu suhtes. Seega ei saa *Eastern Carelia* kaasust pidada pretsedendiks riikide nõusoleku puudumise alusel nõuandvast arvamusest keelduda, isegi kui nõusoleku puudumise probleem seal siiski tõstataks.⁵³

*Peace Treaties*⁵⁴ kaasus oli aga juba Rahvusvahelise Kohtu menetluses ning küsimus oli Bulgaaria, Ungari ja Rumeenia vaheliste rahulepingute tõlgendamises. Kõik kolm riiki vaidlesid arvamuse andmisele vastu, kuid Kohus leidis, et kuivõrd arvamust ei anta mitte riikidele, vaid küsinud ÜRO organile, ei ole nõusoleku puudumine piisav põhjendus keeldumiseks. Säärane suhtumine sai ka kinnitust näiteks *Western Sahara* arvamuses⁵⁵, kus Kohus leidis, et riikide nõusoleku puudumine on arvamuse andmisest keeldumiseks piisav vaid siis, kui arvamus läheks selgelt mööda riikide nõusoleku põhimõttest kohtuvaidlustes. Kuivõrd aga siiski antakse arvamusi just ÜRO organitele, siis sellist olukorda on keeruline juhtuma.⁵⁶

Eelnevast tulenevalt ei ole Rahvusvaheline Kohus tänaseni kunagi keeldunud nõuandva arvamuse andmisest oma kaalutusõiguse põhjal, kui jurisdiktsioon menetlemiseks on iseenesest olemas.⁵⁷ Vastupidiselt on Kohus rõhutanud, et Kohtule esitatud küsimuse vastamisest ei peaks põhimõtteliselt keelduma.⁵⁸

1.4 Nõuandva arvamuse küsimise eesmärgid

Vaidluslikes menetlustes pööratakse Rahvusvahelise Kohtu poole väga selgel põhjusel: konkreetse vaidluse siduvaks lahendamiseks vaidluses osalevate poolte vahel kooskõlas Kohtu statuudi artikliga 59. Nõuandvate arvamuste puhul on menetluse alustamise eesmärgi

---

⁵² *Eastern Carelia* nõuandev arvamus.

⁵³ Reghizzi, Z. C., lk 55.

⁵⁴ Interpretation of Peace Treaties, Advisory Opinion: I.C.J. Reports 1950, p. 65 (*Peace Treaties* nõuandev arvamus).

⁵⁵ Western Sahara, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1975, p. 12 (*Western Sahara* nõuandev arvamus).

⁵⁶ Reghizzi, Z. C., lk 56.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Peace Treaties* nõuandev arvamus, p 72; Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1951, p. 15, p 19; Kulick, A. Between Advice and Miracle: Expectations and Persuasiveness of ICJ Advisory Opinions. 01.12.2024., lk 2. – https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5118752 (24.04.2025).

selgeks tegemine keerulisem. Erinevalt vaidluslikest menetlustest ei ole nõuandva arvamuse puhul kontroll mitte riikide endi vaid ÜRO organite kui riikide kollektiivide käes. Seega, kui riikidel tekib soov nõuandva arvamuse saamiseks, peab seda tegema läbi vastavate organite.⁵⁹

Seejuures ei küsita nõuandvat arvamust enamjaolt mitte puhtalt nõu kui sellise saamiseks, vaid pigem nõu laiemas tähenduses. Selles kontekstis on pakutud välja kuus eraldiseisvat liiki põhjuseid, milleks Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvaid arvamusi küsitakse.⁶⁰ Sääraste erinevate põhjuste vaatlemine on kasulik nõuandvate arvamuste eesmärgi kindlaks tegemiseks ja arvamuste paremaks eristamiseks.

Esiteks on siiski olukordi, kus riigid paluvad nõuandva arvamuse küsimist lihtsalt õigusliku ekspertnõu saamiseks mingi kindla õigusliku olukorra kontekstis. Sellistes olukordades küsitakse küsimusi tavapäraselt spetsiifiliste institutsioonide, nende kompetentside ja võimekuste kohta. Säärane näide võiks tuleneda *Admissions*⁶¹ nõuandvast arvamusest, kus küsiti, et kas ÜRO põhikirja artiklis 4 on nimetatud ammendav nimekiri liikmelisuse tingimustest. Samuti küsiti näiteks *Certain Expenses*⁶² nõuandva arvamuse puhul küsimust, kas rahuvalvamisoperatsioonide kulutused on organisatsiooni kulud ÜRO põhikirja artikkel 17 lg 2 mõttes.⁶³

Teiseks küsitakse küsimusi eesmärgiga saada Kohtult abstraktse ja üldisema olemusega õiguslikku ekspertarvamust ehk põhimõtteliselt õiguse arendamist.⁶⁴ Selliste küsimuste puhul oodatakse sisuliselt Kohtult kõige kõrgemal võimalikul tasemel õigust arendamist. Näiteks *Nuclear Weapons*⁶⁵ nõuandva arvamuse puhul küsitud üldine küsimus, et kas tuumarelvade kasutamine on õiguspärane, võiks kuuluda sellesse küsimise eesmärkide gruppi.⁶⁶

Kolmandaks esitatakse päringuid nõuandvatele arvamustele, soovides otseselt kindla vaidluse lahendamist, isegi kui see peaks olema konkreetselt välistatud. Samas sätestavad mõned rahvusvahelised õigusaktid selgesõnaliselt, et vaidluse korral saab seda lahendada nõuandva arvamuse menetluse kaudu. Näiteks ütleb ÜRO privileegide ja immunitetide konventsiooni⁶⁷

---

⁵⁹ Kulick, A., lk-d 3–5.

⁶⁰ *Ibidem*, lk 5.

⁶¹ Conditions of Admission of a State to Membership in the United Nations, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1948, p. 57.

⁶² *Certain Expenses* nõuandev arvamus.

⁶³ Kulick, A., lk-d 7–8.

⁶⁴ *Ibidem*, lk 5.

⁶⁵ *Nuclear Weapons* nõuandev arvamus.

⁶⁶ Kulick, A., lk-d 9–11.

⁶⁷ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni privileegide ja immunitetide konventsioon. – RT II 1994, 3, 8.

artikkel 8 lg 30, et ÜRO ja liikmesriigi eriarvamuse korral küsitakse Kohtult nõuandvat arvamust, millest saab seega siduv ja vaidlust lahendav otsus.⁶⁸

Kui eelmise variandi puhul küsitakse nõuandvaid arvamusi vaidluse lahendamiseks mingil konkreetsel õiguslikul alusel, siis neljandaks soovitakse arvamusi ka vaidluste lahendamiseks ilma selliste erisätete kohaldamiseta, mis lubaksid arvamusele siduvat efekti. Siiski loodetakse, et Kohus ka ilma säärase säteteta vaidluse lahendab, ning vaidluslikku menetlust püütakse asendada nõuandvaga. Sellised olukorrad esinevad põhiliselt kahe või mitme riigi vahelistes vaidlustes, kus vaidlusmenetlus ei ole ühel või teisel põhjusel kättesaadav. Kuigi taas peaks selline võimalus olema välistatud, siis võib juhtuda, et küsida lubatud õiguslik küsimus võib kattuda mingi konkreetse vaidlusega, kuid see ei tähenda, et Kohus ei tohiks seejuures arvamust avaldada. Vaidluse lahendamise eesmärgil küsiti nõuandvaid arvamusi näiteks *Wall*, Kosovo ja Chagose nõuandvates arvamustes.⁶⁹

Viiendaks leitakse, et nõuandvaid arvamusi küsitakse ka nii-öelda provokatsiooni eesmärgil.⁷⁰ See tähendab, et nõuandva arvamuse päring tehakse peamiselt selleks, et tuua valgust suure rahvusvahelise võimu loodud probleemsele olukorrale.⁷¹ See tähendab, et nõuandva arvamusega soovitakse muuhulgas saada avalikkuse tähelepanu ja toetust vastavale probleemile.⁷² Siin võib taas näiteks tuua *Wall* ja Chagose nõuandvaid arvamusi, kus suuremad ja tugevamad riigid väiksemate vastu väidetavalt rahvusvahelist õigust rikuvad.⁷³ Samuti aga sobivad sellesse gruppi *Nuclear Weapons* arvamus või praegu menetluses olev kliimamuutustega seotud arvamus.⁷⁴ Isegi kui nendes ei räägita väga konkreetsest olukorrast, on need siiski mõeldud adresseerima laia ja olulist probleemi ning nii-öelda provotseerima maailmajõude tegutsema.⁷⁵

Kuuendaks otsitakse nõuandvatest arvamustest teatud mõttes ime. Nõuandva arvamuse küsimisel soovitakse, et Kohus mitte ainult ei heidaks valgust aktuaalsele ja kogu maailma hõlmavale probleemile, vaid realselt lahendaks selle. Väieldavalt on Kohus siiani vaid ühes

---

⁶⁸ Kulick, A., lk-d 11–12.

⁶⁹ *Ibidem*, lk-d 12–16.

⁷⁰ *Ibidem*, lk 16.

⁷¹ *Ibidem*.

⁷² Stavridi, M.

⁷³ Kulick, A., lk 16.

⁷⁴ Request for Advisory Opinion, transmitted to the Court pursuant to General Assembly Resolution 77/276 of 29 March 2023. Obligations of States in Respect of Climate Change. – <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/187/187-20230412-app-01-00-en.pdf> (25.04.2025); Kulick, A., lk 16.

⁷⁵ Kulick, A., lk 16.

asjas – *Nuclear Weapons* – sellise ootuse peale nõuandva arvamuse andnud. Küll aga võiks öelda, et arvamuse küsijatel oli sama eesmärk ka menetluses oleva kliimamuutuste arvamuste osas.⁷⁶

Eelnevalt nimetatud nõuandva arvamuse küsimise kuuest eesmärgist saavad tavaliselt täidetud neli. Kohus annab alati konkreetse õigusliku nõu kindla olukorra kontekstis (esimene olukord) ning lahendab vaidluse, kui seda lubab selge õigusnorm (kolmas olukord). Samuti tõlgendab Kohus siiski nõuandvate arvamuste andmisel rahvusvahelist õigust ning täidab seega üldisema õigusliku küsimuse puhul küsijate ootuseid (teine olukord). Viimaks täidab Kohus tavaliselt küsijate niiöeldud provotseeringu ootuseid (viies olukord).⁷⁷

Ülejäänud kahe nõuandva arvamuse ootuse puhul aga on nende rahuldamine kaheldavam. Erinevalt teistest variantidest on arvamusega vaidluse (neljas olukord) või olulise ülemaailmse probleemi (kuues olukord) lahendamine väga poliitiliselt laetud ning vajab nõuandvast arvamusest hoolimata lõppeks siiski riikide poliitika muutumist.⁷⁸ Käesolevas magistritöös järgnevalt analüüsivad nõuandvad arvamused on küsitud peamiselt just vaidluse lahendamise ootusega. Seega analüüsivad järgnevad peatükid muuhulgas, kas ja mis määral vastav ootus täidetud sai.

---

⁷⁶ Kulick, A., lk 18.

⁷⁷ *Ibidem*, lk 21.

⁷⁸ *Ibidem*.

2. NÕUANDVATE ARVAMUSTE ANALÜÜS

2.1 Kosovo nõuandev arvamused

Kosovo kuulutas end Serbiast iseseisvaks 2008. aasta veebruaris peale aastatel 1998–1999 kestnud Kosovo sõda, mis lõppes NATO sõjalise sekkumisega.⁷⁹ Kuigi Serbia valitsus kinnitas, et ei kavatsenud Kosovo üle suveräänsust jõu kasutamise ja vaidlustada, plaaniti siiski kasutada kõiki poliitilisi ja õiguslikke meetmeid oma territooriumi kaitsmiseks.⁸⁰

2008. aasta märtsis teatas Serbia avalikkusele, et kavatsenud Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni osas Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvat arvamust küsida ning pöördus selle jaoks ÜRO Peaassamblee poole. Serbia soovis Rahvusvahelisele Kohtule esitada järgnevalt sõnastatud küsimuse: „Kas Kosovo omavalitsuse ajutiste institutsioonide ühepoolne iseseisvuse väljakuulutamise on kooskõlas rahvusvahelise õigusega?”⁸¹ Järgnes jõuline lobikampaania, mille raames vaidluse erinevad pooled püüdsid õhutada ÜRO liikmesriike küsimuse esitamise poolt või vastu hääletama. Ameerika Ühendriigid julgustasid riike Rahvusvahelise Kohtu poole pöördumisele vastanduma, kusjuures näiteks Euroopa Liit võttis teistpidise positsiooni. Lõpuks ühines enamik riike Euroopa Liidu vaatega ning hääletamise päevaks sai selgeks, et vastu hääletajaid on pigem vähe. Rahvusvaheliselt Kohtult asjas nõuandva arvamuse küsimise poolt hääletas 77 riiki, vastu kuus ning 34 liiget hoidusid hääletuses osalemast. ÜRO peasekretär esitas nimetatud küsimuse ametlikult Rahvusvahelisele Kohtule.⁸²

Rahvusvaheline Kohus andis nõuandva arvamuse 22. juulil 2010 (Kosovo nõuandev arvamused).⁸³ Nõuandva arvamuse küsimuse menetlemisel pidi Kohus esmalt hindama jurisdiktsiooni olemasolu. Kuivõrd ÜRO põhikirja artikkel 96 järgi võib Kohtult küsida vaid just õiguslikke küsimusi, esitati Kohtule argumente, et Kosovot puudutav on enamjaolt kantud poliitilisest motivatsioonist, ja ei saa Kohus asja menetleda.⁸⁴ Kohus leidis aga, et vaid

---

⁷⁹ Värk, R. Enesemääramine, lahkulöömine ja Rahvusvahelise Kohtu nõuandev arvamused Kosovo küsimuses – *Juridica* VII/2014, lk 561.

⁸⁰ Ker-Lindsay, J. Explaining Serbia's Decision to Go to the ICJ. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). *The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion*. Oxford University Press, 2015., lk 10.

⁸¹ Küsimuse originaalne tervikõnastus inglise keeles: „*Is the unilateral declaration of independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo in accordance with international law?*”

⁸² Ker-Lindsay, J., lk-d 14–18.

⁸³ *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2010, p. 403 (Kosovo nõuandev arvamused).

⁸⁴ Orakhelashvili, A. The International Court's Advisory Opinion on the UDI in Respect of Kosovo: Washing Away the “Foam on the Tide of Time”. – von Bogdandy, A., Wolfrum, R. (koost). *Max Planck Yearbook of United Nations Law*, Volume 15, 2011., lk-d 69–70.

küsimuse poliitilised aspektid ei muuda seda mitte-õiguslikuks, ning ei saa keelduda vähemalt küsimuse õiguslikele aspektidele vastamast.⁸⁵

Lisaks aga tekkis laiem probleem küsimuse õigusliku sobivusega (inglise keeles *legal propriety*). Rahvusvahelise Kohtu statuudi artikli 65 kohaselt on Kohtul nõuandva arvamuse andmiseks diskretsioon ning Kohus oli siin väga lähedal esmakordselt vastuse andmisest selle alusel keeldumisele. Kuivõrd Kosovo faktiline iseseisvus oli reaalne ning Kohtu arvamusega seda muuta poleks saanud, oli osa kohtunike jaoks küsitav, kas on sobiv anda arvamust, millel pärismaailma mõju ei oleks. Samas ei saa Kohus säärase keeldumisega sisuliselt avalikult välja öelda, et sel puudub reaalne võim muutuste mõjutamiseks. Seega otsustati siiski arvamuse andmine menetlusse võtta häältega üheksa viiele.⁸⁶

Kohus pidas Serbia ja Peaassamblee esitatud küsimust selgelt sõnastatuks ning ei pidanud vajalikuks seda muuta või laiendada.⁸⁷ Ka Serbia ise väitis algselt kirjalikus menetluses, et küsitud on ainult Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni õiguspärasuse üle kohalduva rahvusvahelise õiguse alusel ning mitte midagi rohkem.⁸⁸ Samas prooviti hiljem ka täpsustada, et kuivõrd iseseisvusdeklaratsiooni tegemine ei ole vaid õiguslik küsimus ning sellega püütakse luua uut suveräänset riiki, peab Kohus küsimust kõikehõlmavalt käsitlema.⁸⁹ Seega tunnistas ka Serbia, et oli küsimuse liiga kitsalt sõnastanud, kuid ei saanud paluda Kohtult küsimuse laiendamist.⁹⁰ Kohus aga leidis siiski, et esitatud küsimus ei hõlma Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni võimalikke tagajärgi ning vaid selle iseenest õiguslikkust.⁹¹ Täpsemalt leidis kohus, et Peaassamblee ei küsinud, kas Kosovo on saanud riigiks või kas Kosovo tunnustamine mitmete teiste riikide poolt on kehtiv või mis oleks selle tagajärjed.⁹²

Kohtu lõplik sisuline vastus esitatud küsimusele oli, et Kosovo ei rikkunud iseseisvuse väljakuulutamise rahvusvahelist õigust. Leiti, et kuivõrd üldine rahvusvaheline õigus

---

⁸⁵ Kosovo nõuandev arvamus, p 27.

⁸⁶ Milanović, M. *Arguing the Kosovo Case.* – Milanovic, M., Wood, M. (koost). *The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion.* Oxford University Press, 2015., lk-d 27–28.

⁸⁷ Kosovo nõuandev arvamus, p 51.

⁸⁸ *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo (Request for and Advisory Opinion).* Written Statement of the Government of the Republic of Serbia. 15 April 2009. – <https://www.icj-cij.org/node/104795> (22.04.2025), lk 26, p 19.

⁸⁹ *Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo (Request for and Advisory Opinion).* Written Comments of the Government of the Republic of Serbia. 14 July 2009. – <https://www.icj-cij.org/node/104818> (22.04.2025), lk 27, p 43.

⁹⁰ Müller, D. *The Question Question.* - Milanovic, M., Wood, M. (koost). *The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion.* Oxford University Press, 2015., lk 121.

⁹¹ Müller, D., lk 121.

⁹² Kosovo nõuandev arvamus, p 51.

iseseisvusdeklaratsioon ei keela, ei saa ka Kosovo deklaratsioon õigusega vastuolus olla. Sellisele järeldusele jõuti kolmele argumendile toetudes.⁹³

Esiteks analüüsis Kohus põgusalt 18., 19. ja 20. sajandi riikide praktikat ning märkis, et selle aja jooksul toimus mitmeid iseseisvusdeklaratsioonide ning neid rahvusvahelise õigusega vastuoluliseks ei peetud. Sellest tulenevalt ei saanud ka selles olukorras Kosovo puhul seda õigusvastaseks pidada.⁹⁴

Teiseks käsitles Kohus ÜRO põhikirja artikkel 2 lg-st 4 tulenevat territoriaalse terviklikkuse printsiipi. See oli ka kusjuures ainuke sisuline õigusküsimus, mida Kohus realselt analüüsis. Kohus aga leidis, et vastav printsiip käesolevale Kosovo situatsioonile ei kohaldu.⁹⁵ Kohus hindas, et too printsiip saab kohalduda ainult riikidevahelistes suhetes.⁹⁶ Seega, kuivõrd Kosovo iseseisvuse deklareerimine toimus Serbia riigi siseselt, ei ole riikide territoriaalse terviklikkuse printsiip asjakohane.

Kolmandaks vaatas Kohus varasemat Julgeolekunõukogu praktikat, kus iseseisvusdeklaratsioonide rahvusvahelise õigusega vastuolus olevaks peetud oli. Näiteks olid menetluses seisukohti esitanud riigid toonud välja Lõuna-Rodeesia⁹⁷, Põhja-Küprose⁹⁸ või Serbia Vabariigi⁹⁹ olukordi. Kohus aga märkis, et vastavates olukordades tegi Julgeolekunõukogu otsustusi vaid just konkreetsete olukordade õigusvastasuse üle, kuid ei pannud paika üldist iseseisvusdeklaratsioonide keeldu. Täpsemalt oli nendes olukordades õigusvastane just iseseisvuse väljakuulutamise seotud jõu kasutamine või muud sarnased rikkumised.¹⁰⁰

Võib öelda, et Kosovo nõuandval arvamusel suurt mõju teoreetilise rahvusvahelise õiguse arengule ei olnud. Mitmed õigusteoreetikud on väljendanud ka pettumust Kohtu tagasihoidlikkuses rahvusvahelise õiguse arendamises.¹⁰¹ Kohus analüüsis arvamuses väga kitsast õiguslikku küsimust ning pühendas selle käsitlemisele vaid mõned põgusad lõigud.

---

⁹³ Värk, R. Enesemääramine, lahkulöömine ja Rahvusvahelise Kohtu nõuandev arvamus Kosovo küsimuses., lk-d 565–566.

⁹⁴ Kosovo nõuandev arvamus, p 79.

⁹⁵ Orakhelashvili, A., lk 77.

⁹⁶ Kosovo nõuandev arvamus, p 80.

⁹⁷ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 216 (1965).

⁹⁸ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 541 (1983).

⁹⁹ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 787 (1992).

¹⁰⁰ Kosovo nõuandev arvamus, p 81.

¹⁰¹ Nollkaemper, A. The Court and its Multiple Constituencies: Three Perspectives on the Kosovo Advisory Opinion. - Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk 234.

Õiguslikus mõttes on arvamust peetud isegi irrelevantseks.¹⁰² Ka kohtunik Yusuf märkis oma eriarvamuses, et kuivõrd iseseisvusdeklaratsioonid rahvusvahelise õigusega reguleeritud ei ole, pole ka mõtet selle kooskõla õigusega analüüsida.¹⁰³ Kohtunik Skotnikov selgitas lisaks, et õiguslikus mõttes on iseseisvusdeklaratsioonide analüüs asjakohane ainult juhul, kui seda tehakse ühes kontekstis riikluse ja sisulise iseseisvuse käsitlusega.¹⁰⁴

Seega ei saa Kosovo nõuandvale arvamusele seada rahvusvahelise õiguse teooria arengu kontekstis märgilist tähtsust. Samas on arvamusest siiski leitud ka teatud aspekte, mille pinnalt võis rahvusvaheline õigus laiemas pildis areneda.

Olenemata õigusteooriale suurema mõju puudumisest, on Kosovo nõuandvat arvamust on vähemalt poliitiliste protsesside vedamiseks kasutatud ohtliku pretsedendina. Kuigi Kosovo olukorda peetakse eraldiseisvaks *sui generis* kaasuseks,¹⁰⁵ siis näiteks 2014. aastal tugines Vene Föderatsiooni valitsus just vastavale arvamusele, et rahvusvahelise õiguse mõttes õigustada Krimmi poolsaare Ukrainast lahku löömist.¹⁰⁶

Üldiselt ei ole nõuandvate arvamuste puhul Kohtu roll riikide vahelist vaidlust vähemalt otseselt lahendada.¹⁰⁷ Samas on aga Kosovo arvamust peetud teatud mõttes just vaidlust lahendavaks instrumendiks, kus Kohus tegutses kui arbiitrina Kosovo ja Serbia vahel.¹⁰⁸ Ei saa siiski öelda, et see reaalselt ka selles edukas oli. Erinevalt tavalistest vaidluslikest Rahvusvahelise Kohtu otsustest, oli nõuandev aramus soodne vaid ühele poolele – Kosovole. Serbia positsioon ei paranenud arvamuse järel mingil viisil.¹⁰⁹ Samal ajal kui

---

¹⁰² Oeter, S., Secession, Territorial Integrity and the Role of the Security Council. - Hilpold, P. (koost). Kosovo and International Law. The Advisory Opinion of 22 July 2010. Brill, 2012., lk 112.

¹⁰³ Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2010, p. 403. Separate Opinion of Judge Yusuf (Kohtunik Yusufi eriarvamus), p 5.

¹⁰⁴ Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2010, p. 403. Separate Opinion of Judge Skotnikov (Kohtunik Skotnikovi eriarvamus), p 17.

¹⁰⁵ Jusufaj, E. The Kosovo Precedent in the Secession and Recognition of Crimea. – Iliria International Review – 2015/1, lk 269.

¹⁰⁶ *Infra*, lk-d 42–43; Peters, A. Has the Advisory Opinion's Finding that Kosovo's Declaration of Independence was not Contrary to International Law Set an Unfortunate Precedent? – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk 291.

¹⁰⁷ Shaw, M., lk 804.

¹⁰⁸ Richemond-Barak, D. The International Court of Justice on Kosovo: Missed Opportunity or Dispute 'Settlement'? – Hague Yearbook of International Law, Vol. 23, No. 1, 2010., lk 15.

¹⁰⁹ Nollkaemper, A., lk-d 231-232

Kosovo võimud avasid šampanjapudeleid,¹¹⁰ tegeles Serbia president enda riigi positsiooni parandamisega.¹¹¹

Kosovo peaminister pidas nõuandvat arvamust „ajalooliseks võiduks”¹¹² ning Kosovo president kinnitas samal liinil, et Kohus rääkis selgesõnaliselt Kosovo iseseisvuse ja enesemääramisõiguse kasuks¹¹³. Riike julgustati Kosovo tunnustamisega liituma, proovides mitigeerida hirmu enesemääramisõiguse ohtliku pretsedendi tekkimise osas ja kutsudes Kosovot eriliseks olukorraks.¹¹⁴

Serbia peaminister teatas vastupidiselt, et Kohus ei kiitnud otseselt Kosovo Serbiast eraldumist heaks ega kinnitanud Kosovo albaanlaste enesemääramisõigust.¹¹⁵ Seega kinnitas Serbia, et ei tunnusta Kosovot kunagi, kuivõrd ühepoolsed ja etnilised eraldumised ei ole ÜRO põhimõtetega kooskõlas.¹¹⁶ Serbia väljendas ka muret nõuandva arvamuse poolt tekkiva pretsedendi osas ning vaidles Kosovo väljaütlemistele vastu, keeldudes Kosovo erilise olukorra narratiivist.¹¹⁷ Vaid nädala jooksul peale nõuandva arvamuse andmist esitas Serbia Peaassambleele eelnõu Kosovo staatuse kohta uue arutelu alustamise osas.¹¹⁸ Olles aga mõistnud, et kaotab sellega võimaluse Euroopa Liiduga ühinemiseks, võttis Serbia eelnõu tagasi.¹¹⁹

Seega nõuandev arvamus mingit vaidlust sisuliselt ei lahendanud. Mõlemad asjaosalised riigid otsustasid arvamust kardinaalselt erinevalt tõlgendada ning püüdsid seda oma poliitiliste motiivide huvides ära kasutada.¹²⁰

Samamoodi ei muutnud arvamus kõrvalseisvate riikide arvamusi Kosovo olukorra osas. Need, kes olid varasemalt Kosovo iseseisvuse pooldajad (nt Ameerika Ühendriigid, Prantsusmaa, Saksamaa, Tšehhi), tervitasid arvamust ning iseseisvuse vastased (nt Hiina,

---

¹¹⁰ Papić, T. The Political Aftermath of the ICJ’s Kosovo Opinion. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk 241.

¹¹¹ *Ibidem*, lk 248.

¹¹² Dowling, S. The World from Berlin: ‘Belgrade Must Rethink Its Destructive Kosovo Policy’. Spiegel International, 23.07.2010. – <https://www.spiegel.de/international/europe/the-world-from-berlin-belgrade-must-rethink-its-destructive-kosovo-policy-a-708126.html> (22.04.2025).

¹¹³ K. Albanians hail ICJ decision as big victory., B92, 22.07.2010. – https://www.b92.net/o/eng/news/politicsarticle?yyyy=2010&mm=07&dd=22&nav_id=68621 (22.04.2025).

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ Jeremić, V. Kosovo’s Disastrous Precedent. Wall Street Journal., 28.07.2010. – <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748703977004575392901873224526> (22.04.2025).

¹¹⁶ *Ibidem*.

¹¹⁷ Papić T., lk-d 242-243.

¹¹⁸ *Ibidem*, lk 249.

¹¹⁹ *Ibidem*, lk 252.

¹²⁰ *Ibidem*, lk 243.

Venemaa, India, Rumeenia, Ukraina) avaldasid arvamuse osas kahetsust.¹²¹ Siiski nõustusiid pea kõik, et Kosovo ja Serbia pidid läbi rääkima, kuid olid eriarvamusel läbirääkimiste sisu osas. Serbia toetajad soovisid läbirääkimisi Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1244¹²² kontekstis, kuid Kosovo pooldajad pidasid Kosovot tagasipöördumatult iseseisvaks ning vastavat resolutsiooni seega selles kontekstis asjakohatuks.¹²³

Peaassamblee ei teinud nõuandva arvamuse tagajärjel eriti olulisi käike. Resolutsioonis 64/289 mõõndi nõuandvat arvamust ning tervitati Euroopa Liidus algavat protsessi konflikti lahendamise vahendamiseks.¹²⁴ Kadunud olid laetud väljendid nagu „ühepoolne eraldumine” ning uue sõnastusega anti kõigile osalistele võimalus tõlgendada nõuandvat arvamust oma positsiooniga kooskõlas.¹²⁵ Sisuliselt aga anti nii-öelda teatepulk üle Euroopa Liidule olukorraga tegelemiseks.

Olles motiveeritud Euroopa Liidu liikmelisuse võimalusest, oli Serbia nõus hakkama otsima võimalust Kosovo ja Serbia vahel funktsionaalse koostöö loomiseks.¹²⁶ 2012. aastal võeti Euroopa Liidu vahendusel vastu dokument nimega *Arrangements Regarding Regional Representation and Cooperation (ARRC)*. ARRC järgi nõustus Serbia, et Kosovol on võimekus enda nimel läbirääkimisi pidada, kuid keeldus siiski Kosovot sisuliselt tunnustamast. Serbia valitsuse muutumisega paranesid Serbia ja Kosovo vahelised suhted veelgi. Mõlemad valitsused said koos osaleda regionaalsetel kohtumistel, poolte presidendid ja peaministrid korraldasid kohtumisi ning vahetati läviohvitseri Belgradi ja Prishtina vahel. 2013. aasta aprillis kirjutati alla Brüsseli lepingule¹²⁷, millega pandi alus pooltevaheliste suhete normaliseerimisele. Märkimisväärselt ütleb lepingu punkt 14, et kumbki pool ei takista teist Euroopa Liiduga ühinemise teekonnal.

On keeruline öelda, kui suures osas oli säärane asjade käik seotud just Rahvusvahelise Kohtu nõuandva arvamusega. Tõenäoliselt ei muutnud arvamus Kosovot ümbritsevaid narratiive ja arvamusi, vaid pigem sobis mõlemasse.¹²⁸ Lõppeks oli valdav osa Euroopa Liidu riikidest juba enne arvamuse andmist Kosovo iseseisvust tunnustanud ning ühegi riigi positsioon otseselt ei muutunud. Samas pakkus arvamuse menetluse aeg vähemalt rahu Kosovoga

¹²¹ Papić, T., lk-d 242-243.

¹²² ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 1244 (1999).

¹²³ Papić, T., lk-d 243, 245-246.

¹²⁴ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/64/298; Stoecker, E. How do States React to Advisory Opinions? Rejection, Implementation, and what Lies in Between. – AJIL Unbound, Volume 117, 2023., lk-d 294.

¹²⁵ Papić T., lk-d 252.

¹²⁶ *Ibidem*, lk-d 259.

¹²⁷ First Agreement of Principles Governing the Normalisation of Relations (Brussels Agreement), 19.04.2013.

¹²⁸ Papić T., lk-d 265.

seonduvates kõrgetes pingetes ning andis võimalusi rahvusvahelisele survele Kosovo ja Serbia vahelise dialoogi alustamiseks.¹²⁹

2.2 Chagose saarestiku nõuandev arvamused

Ühendkuningriik haldas Chagose saarestikku Mauritiuse koloonia alla kuuluva territooriumina aastatel 1814–1965, mil Ühendkuningriik lõi Briti India ookeani ala (inglise keeles *British Indian Ocean Territory (BIOT)*). Briti India ookeani alasse kuulus ka Chagose saarestik ja seega eraldati see Mauritiuse kolooniast. Järgnevate aastate jooksul sunniti kõik Chagose elanikud oma kodudest lahkuma ning naasemine keelati. Mauritius saavutas iseseisvuse 12. märtsil 1968, kuid andis enne seda märku, et näeb Chagose saarestiku Ühendkuningriigi haldusalasse jätmist pikaajalise laenuna ning mitte Mauritiusest eraldamisena. Ühendkuningriik säärase tõlgendusega ei nõustunud ja Mauritius pidi iseseisvuse nimel vähemalt põhimõtteliselt selle vastu võtma.¹³⁰

Mauritius on iseseisvuse saavutamisest saadik pidevalt Chagose saarestiku eraldamist õigusvastaseks kutsunud.¹³¹ 2017. aastal hakkas asjaga tegelema ka Peaassamblee, mis küsis Chagose eraldamise õiguspärasuse kohta Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvat arvamust.¹³² Täpsemalt küsiti kaks küsimust. Esiteks, kas Mauritiuse dekoloniseerimise protsess on õiguspäraselt läbi viidud, kui enne seda eraldati sellest Mauritiuse saarestik.¹³³ Teiseks, millised õiguslikud tagajärjed tulenevad Ühendkuningriigi jätkuvast Chagose saarestiku administreerimisest.¹³⁴

---

¹²⁹ Papić T., lk 266.

¹³⁰ Kattan, V. The Chagos Advisory Opinion and the Law of Self-Determination – Asian Journal of International Law, Volume 10, Issue 1, 2020., lk-d 2–3.

¹³¹ *Ibidem*, lk 3.

¹³² ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/71/292.

¹³³ Küsimuse originaalne tervikõnastus: „Kas Mauritiuse dekoloniseerimisprotsess viidi läbi õiguspäraselt, kui peale Chagose saarestiku Mauritiusest eraldamist anti Mauritiusele 1968. aastal iseseisvus, võttes arvesse rahvusvahelist õigust ja ÜRO Peaassamblee resolutsioonides 1514 (XV) 14. detsembrist 1960, 2066 (XX) 16. detsembrist 1965, 2232 (XXI) 20. detsembrist 1966 ja 2357 (XXII) 19. detsembrist 1967 kajastuvaid kohustusi?” (inglise keeles „*Was the process of decolonization of Mauritius lawfully completed when Mauritius was granted independence in 1968, following the separation of the Chagos Archipelago from Mauritius and having regard to international law, including obligations reflected in General Assembly resolutions 1514 (XV) of 14 December 1960, 2066 (XX) of 16 December 1965, 2232 (XXI) of 20 December 1966 and 2357 (XXII) of 19 December 1967?*”).

¹³⁴ Küsimuse originaalne tervikõnastus: „Millised on rahvusvahelise õiguse kohased tagajärjed, sealhulgas eespool nimetatud resolutsioonides kajastuvatest kohustustest tulenevad tagajärjed, mis tulenevad Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi jätkuvast Chagose saarestiku haldamisest, sealhulgas seoses Mauritiuse võimetusega ellu viia oma kodanike, eriti Chagose päritolu isikute, ümberasustamise programmi Chagose saarestikule?” (inglise keeles „*What are the consequences under international law, including obligations reflected in the above-mentioned resolutions, arising from the continued administration by the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland of the Chagos Archipelago, including with respect to the inability of Mauritius to implement a programme for the resettlement on the Chagos Archipelago of its nationals, in particular those of Chagossian origin?*”).

Rahvusvaheline Kohus andis oma nõuandva arvamuse 25. veebruaril 2017 (Chagose nõuandev arvamus).¹³⁵

Kohus kohaldas küsimusele Mauritiuse ja Chagose inimeste õigust enesemääramisele ning leidis, et endise iseseisva valitsuseta territooriumina oli neil õigus hoida oma territooriumi ühe tervikliku üksusena.¹³⁶ Seega, kuivõrd Mauritius nõustus iseseisvaks saamisel Chagose eraldatuks jäämisega vaid põhimõtteliselt ning nii-öelda iseseisvuse hinnana, siis ei olnud see mõjutatud inimeste vaba ja siiras tahteavaldus.¹³⁷ Johtuvalt järeldas Kohus vastuseks Peaassamblee esimesele küsimusele, et Mauritiuse dekoloniseerimine ei olnud õiguspäraselt lõpuni viidud. Sellest tulenevalt oli selge ka vastus teisele küsimusele ehk Ühendkuningriigi jätkuv Chagose saarestiku administreerimine on õigusvastane. Kohus märkis lõpuks, et Ühendkuningriigil on kohustus lõpetada oma administratsioon Chagose saarestikul nii kiiresti kui võimalik.

ÜRO Peaassamblee nõustus arvamusega ning nõudis 22. mai 2019 resolutsioonis, et Ühendkuningriik taanduks Chagose saarestikust tingimusteta vähemalt kuue kuu jooksul.¹³⁸ Resolutsioon võeti vastu tugeva enamusega ning selle poolt hääletas 116 riiki. Vastuhääli oli vaid kuus (ühiks nendest Ühendkuningriik) ning 56 hoidus hääletamisest. Resolutsioonis toodi ka välja, et Chagose saarestiku jätkuv haldamine Ühendkuningriigi poolt on rahvusvahelise õigusega vastuolus ning kõigil riikidel on *erga omnes* kohustus aidata kaasa Mauritiuse dekoloniseerimisele.¹³⁹

Ühendkuningriik on üks viiest Julgeolekunõukogu alaliikmest ning ÜRO asutajaliige, kuid leidis end nüüd Peaassamblees isoleeritult valdvast enamusest. Ühendkuningriik andis nõuandvale arvamusele neli erinevat vastust erinevate riigi esindajate kirjalike avalduste ja dokumentide näol. Samas aga kajastasid vastavad dokumendid valesti ajaloolist konteksti ning Rahvusvahelise Kohtu järeldusi. Lõpuks möödus Peaassamblee määratud dekoloniseerimise tähtaeg 22. november 2019 ilma, et Ühendkuningriik oleks seda tunnustanud või selle järgimiseks mingeid samme teinud. Ühendkuningriigi eestkõneleja

---

¹³⁵ Legal Consequences of the Separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2019, p. 95 (Chagos nõuandev arvamus).

¹³⁶ Chagos nõuandev arvamus, p 160.

¹³⁷ *Ibidem*, p 172.

¹³⁸ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/73/295, p 3.

¹³⁹ Snoxell, D. Prospect of the Chagos Advisory Opinion and the Subsequent UN General Assembly Resolution Helping to Resolve the Future of the Chagos Archipelago and Its Former Inhabitants: A Political Perspective. – Burri, T., Trinidad, J. The International Court of Justice and Decolonisation. New Directions from the Chagos Advisory Opinion. Cambridge University Press, 2021., lk 264.

kordas vaid varasemalt märgitud, et Ühendkuningriigil on selge suveräänsus Briti India ookeani alade üle ja Mauritiusel pole aladele mingit õigust.¹⁴⁰

Kuigi Ühendkuningriik ootuspäraselt pidas nõuandvat arvamust mitte-siduvaks ning ei järginud resolutsioonis märgitud kuuekuulist tähtaega, siis ei tähenda see, et Chagose nõuandev arvamus oleks mõjutu olnud. Isegi kui nõuandev arvamus kohe Ühendkuningriigi ja Mauritiuse vahelist olukorda ei lahendanud, oli see mõjukas pikaajalisemalt.¹⁴¹

2019. aasta septembris alustasid Mauritius ja Maldiivid menetlust Rahvusvahelise Mereõiguse Kohtus (inglise keeles *International Tribunal for the Law of the Sea (ITLOS)*) nendevahelise merepiiri määratlemise osas.¹⁴² Maldiivid vaidlesid ITLOS-e jurisdiktsioonile vastu. Maldiivide väitel oleks ITLOS-e otsus vältimatult mõjutanud Ühendkuningriigi õiguseid, kuivõrd osa vaidlusest oleks seostunud Chagose saarestikuga, mida 1814. aastast saadik oli administreerinud just Ühendkuningriik.¹⁴³ ITLOS lükkas Maldiivide vastuväited tagasi märgilistel põhjendustel.

ITLOS eristas nõuandva arvamuse siduvust ja autoriteetsust.¹⁴⁴ ITLOS märkis, et Rahvusvahelise Kohtu järeldusi nõuandvates arvamustes ei saa kõrvale heita vaid mittesiduvuse tõttu.¹⁴⁵ Täpsemalt ütles ITLOS, et Rahvusvahelise Kohtu arvamusel on õiguslik mõju ja selged tagajärjed Chagose saarestiku õiguslikule seisukorrale, mistõttu saab Mauritiust lugeda Chagost ümbritseva mere osas rannikuriigiks.¹⁴⁶

ITLOS-e säärane otsus ja selle põhjendus väärivad kriitikat. ITLOS ütles sisuliselt, et Rahvusvahelise Kohtu nõuandvad arvamused on võimelised lahendama riikidevahelisi vaidluseid.¹⁴⁷ Samas ütleb Kohtu statuut artiklis 59, et isegi vaidluslikes menetlustes on Kohtu otsused siduvad vaid vaidluses osalenud pooltele. Säärane põhimõte tuleneb muuhulgas Rahvusvahelise Kohtu üldisest põhimõttest, et õiguslikke tagajärgi saab tuua ainult riikidele, mis on Kohtu poolt vaidluse lahendamise nõustunud.¹⁴⁸ Kuivõrd nõuandvate

---

¹⁴⁰ Snoxell, D., lk 270.

¹⁴¹ Ma, T. The impact of the ICJ's advisory opinions in international disputes. Law Society of NSW Journal, 02.02.2024. – <https://lsj.com.au/articles/the-impact-of-the-icjs-advisory-opinions-in-international-disputes/> (22.04.2025)

¹⁴² Delimitation of the maritime boundary in the Indian Ocean (Mauritius/Maldives), Preliminary Objections, Judgment, ITLOS Reports 2020-2021, p. 17 (*Mauritius/Maldives*).

¹⁴³ *Mauritius/Maldives*, p 81.

¹⁴⁴ Lanzoni, N., The Authority of ICJ Advisory Opinions as Precedents: The Mauritius/Maldives Case. – The Italian Review of International and Comparative Law, Volume 2, No. 2. 2022., lk 315.

¹⁴⁵ *Mauritius/Maldives*, p 205.

¹⁴⁶ *Mauritius/Maldives*, p-d 246, 250.

¹⁴⁷ Lanzoni, N., lk-d 316–317.

¹⁴⁸ Bernhardt, R. Article 59, p 57.

arvamuste andmiseks ei pea olema seotud riikide nõusolekut, ei saaks nõuandev arvamus ka nendele õiguslikke tagajärgi ega siduvust tekitada.

Teistpidi saab jälle öelda, et ITLOS-e lahend võib olla märgilise tähtsusega nõuandvate arvamuse mõju hindamisel. Kuigi on tõsi, et nõuandev arvamus ei saa riikidevahelist vaidlust lahendada, on see siiski ÜRO peamise kohtuorgani ning maailma kõrgeima kohtu veenev tõlgendus rahvusvahelise õiguse osas. Seega saab öelda, et nõuandvad arvamusel küll ei lahenda vaidluseid, kuid kehtestavad autoriteetselt, kuidas riikidevaheline vaidlus peaks õiguslikult lahenema.¹⁴⁹

Chagose nõuandev arvamus on ka ainus käesolevas töös analüüsitud, mida on tänaseks vähemalt mingil määral otseselt järgitud. 3. oktoobril 2024 teatas Ühendkuningriik, et annab Chagose saarestiku suveräänsuse üle Mauritiusele.¹⁵⁰ Kuigi säärasele kavatsusele järgnesid teatud kahtlused Ühendkuningriigi uue peaministri poolt ning viivitamine Donald Trumpi Ameerika Ühendriikide presidendiks valimise tõttu, siis on tänaseks Chagose tagastamise osas kokkuleppe saavutamine lõpujärgus.¹⁵¹

Samas on keeruline öelda, millisel määral mõjutas seda otsust just seitse aastat varem antud nõuandev arvamus. Arvamusele järgnenud Peaassamblee resolutsioonis määrati Ühendkuningriigile vaid kuuekuune tähtaeg, mida lõpuks pikalt ületati. Samuti oli Chagose üleandmise üheks märgiliseks tingimuseks siiski Ühendkuningriigi ja Ameerika Ühendriikide sõjaväebaasi jätmine Diego Garcia saarele, mis oli varasemalt Ühendkuningriigi peamiseks huviks Chagose saarestiku üle suveräänsuse säilitamiseks.¹⁵²

Vähemalt mingil määral aga nõuandev arvamus Ühendkuningriigi otsust Chagose saarestiku Mauritiusele tagastamise otsust siiski mõjutama pidi. Mauritiusega kokkuleppele jõudmise arutamisel Ühendkuningriigi parlamendi alamkojas (inglise keeles *House of Commons*) toetusid liberaaldemokraadid Chagose tagastamist põhjendades just Kohtu nõuandvale arvamusele, viidates muuhulgas ka sellest möödunud viiele aastale.¹⁵³

---

¹⁴⁹ Lanzoni, N., lk 321.

¹⁵⁰ Harding, A. UK will give sovereignty of Chagos Islands to Mauritius. BBC, 03.10.2024. – https://www.bbc.com/news/articles/c98ynejg415o?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR7nXKcPmGkvgIthFtyDeeyr1G51tmsyZXgtQGssjhjckBwdiVBuNUcUxu0EBA_aem_ZS8Km9F8RzGECYLkWGMyQ (22.04.2025).

¹⁵¹ Whannel, K. UK Finalising Chagos deal with Mauritius, says No 10. BBC, 01.04.2025. – <https://www.bbc.com/news/articles/c230k9ljjnmo> (23.04.2025)

¹⁵² Harding, A.

¹⁵³ Curtis, J. Research Briefing: British Indian Ocean Territory: 2024 UK and Mauritius agreement, lk 15. – House of Commons Library, 31.10.2024. – <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10115/CBP-10115.pdf> (25.04.2025).

2.3 Palestiina-Iisraeli nõuandvad arvamused

Konflikt Palestiina ja Iisraeli vahel on kestnud juba sajandijagu. Esimese maailmasõja ning Ottomani impeeriumi langemise järgselt sai Palestiinast Rahvasteliidu mandaatterritoorium. Territooriumi üle valitsemise mandaati omas Ühendkuningriik, mis aga tegi araablastele ja juutidele vastandlikud lubadused nende oma riikide tunnustamiseks. Järgnevate aastakümnete jooksul toimusid piirkonnas mitmed sõjalised konfliktid. Peaassamblee plaanis jagada piirkonna kaheks iseseisvaks vastavalt araablaste ja juutide riigiks. Araablased ei pidanud säärast plaani ausaks ning nägid seal juudirahva huvide eelistamist. Siiski kuulutas Iisrael end 1948. aastal iseseisvaks riigiks, millele järgnesid aga mitmed rünnakud ümbritsevatest araabia riikidest. Aasta hiljem kuulutati ÜRO sekkumisel välja üldine relvarahu. Sealhulgas leppisid Iisrael ja Jordaania kokku riikide territooriumite vahele relvarahu joone (n-ö roheline joon), mida kumbki pool militaarselt ega paramilitaarselt ületada ei tohtinud.¹⁵⁴

Siiski pinged regioonis kuigivõrd ei langenud. 1967. aastal ründas Iisrael oma piiride lähedal asetsevaid araabia vägesid, mis alustas piirkondliku kuupäevase sõja. Selle tulemusel okupeeris Iisrael kõik endise Palestiina mandaatterritooriumi alad ning hoiab säärast okupatsiooni tänaseni.¹⁵⁵

Konfliktse piirkonna osas on ÜRO Peaassamblee pidanud Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandva arvamuse küsimist vajalikuks kahel korral. 2004. aastal anti välja nõuandev aramus okupeeritud Palestiina alal ehitatud turvatara õiguslike tagajärgede kohta (*Wall* nõuandev aramus). 20 aastat hiljem, 2024. aasta juulis, järgnes sellele aramus okupeeritud Palestiina alal toimuvate Iisraeli poliitikate ja tavade õiguslike tagajärgede osas (Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandev aramus). Käesolev alapeatükk kirjeldab ja analüüsib kummagi arvamust, pakkudes ka võrdlust mõlema mõjude ja tagajärgede osas.

2000. aasta septembris külastas Iisraeli toonane opositsiooniliider keeldude kiuste islamiusu olulist pühapaika ning seega provotseeris palestiinlaste poolt kasvavat Iisraeli vastast vägivalda. Kaks aastat hiljem jõuti otsuseni rajada Iisraeli ja Palestiina vahele turvatara, mis aga ei kulgenud mitte mööda eelmainitud rohelist joont, vaid kaldus mitmes kohas ida poole ning asetses valdavas osas Palestiina aladel. Tara ehitamise tulemusel said sajad tuhanded palestiinlased sellest täielikult ümbritsetud ning pidid elama liikumisvabadust piirava režiimi

---

¹⁵⁴ Värk, R. Iisraeli turvatara legaalsus: mõned kommentaarid Rahvusvahelise Kohtu ja Iisraeli kõrgeima kohtu seisukohtadele – *Juridica* X/2005, lk 732.

¹⁵⁵ Sachdev, N. From Illegality to Accepted Reality: Analysing the Impact of the I.C.J.'s Advisory Opinion on "The Wall" in Palestine. – *Socio-Legal Review*, Volume 2, Issue 1, 2006, lk 68.

all. Inimesed pidid liikuma mitmeid kilomeetreid, et pääseda kodust tööle või eluks hädavajalike teenuste juurde.¹⁵⁶

Müür põhjustas laialdast pahameelt ja rahulolematust, mistõttu tõstatas Palestiina esindaja küsimuse ÜRO Peaassamblees.¹⁵⁷ Peaassamblee võttis vastu resolutsiooni, millega otsustati küsida Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandev arvamuse.¹⁵⁸ Täpsemalt küsis Peaassamblee, millised õiguslikud tagajärjed tulenevad Iisraeli poolt müüri ehitamisest.¹⁵⁹

Rahvusvaheline Kohus andis *Wall* nõuandva arvamuse 9. juulil 2004.¹⁶⁰

Iisrael ja Ameerika Ühendriigid vaidlesid nõuandva arvamuse küsimisele vastu. Iisrael osales ka Kohtu menetluses ning esitas vastuargumendid Kohtu jurisdiktsioonile. Iisrael tõi välja, et ei ole Kohtu jurisdiktsiooniga nõustunud ning Kohus pidi arvamuse andmisel sisuliselt lahendama laiemat konflikti Iisraeli ning Palestiina alade vahel. Kohus aga lükkas säärased vastuväited tagasi, leides, et nõuandva funktsiooni teostamiseks riikide nõusolekut eeldusena vaja ei ole ning arvamuse ei oleks ühelegi poolele siduv. Kohus seega jaatas jurisdiktsiooni olemasolu.¹⁶¹

Siiski tõstas Kohtus suurem küsimus selle osas, kas Kohus peaks oma jurisdiktsiooni ka kaalutusõiguse alusel rakendama ning kas esitatud küsimus on õiguslik ÜRO põhikirja artikkel 96 lg 1 mõttes.¹⁶² Jätkati siiski varasema praktikaga, et Rahvusvaheline Kohus ei peaks keelduma ÜRO tegevuses osalemast ning ÜRO ülesannete täitmisele kaasa aitamast, kui ei eksisteeri mõjuvaid põhjuseid selle jaoks.¹⁶³ Säärast mõjuvat põhjust ei leitud ning kuivõrd Iisraeli-Palestiina konflikt oli Peaassamblee vastutusalas, oli ka Kohtul vastutus ja kohustus arvamuse anda.¹⁶⁴

---

¹⁵⁶ Sachdev, N., lk 70.

¹⁵⁷ *Ibidem*, lk-d 69–70.

¹⁵⁸ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/ES-10/14.

¹⁵⁹ Küsimuse originaalne tervikõnastus: „Millised õiguslikud tagajärjed tulenevad Iisraeli kui okupeeriva võimu poolt müüri ehitamisest Okupeeritud Palestiina Territooriumitel ja Ida-Jeruusalemmas ning selle ümber, nagu kirjeldatud ÜRO Peasekretäri aruandes, võttes arvesse rahvusvahelise õiguse reegleid ja põhimõtteid, sealhulgas 1949. aasta neljandat Genfi konventsiooni ning asjakohaseid Julgeolekunõukogu ja Peaassamblee resolutsioone?” (inglise keeles „*What are the legal consequences arising from the construction of the wall being built by Israel, the occupying Power, in the Occupied Palestinian Territory, including in and around East Jerusalem, as described in the Report of the Secretary-General, considering the rules and principles of international law, including the Fourth Geneva Convention of 1949, and relevant Security Council and General Assembly resolutions?*”).

¹⁶⁰ Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2004, p. 136 (*Wall* nõuandev arvamuse).

¹⁶¹ *Wall* nõuandev arvamuse, p-d 46–50.

¹⁶² *Ibidem*, p-d 36–42.

¹⁶³ *Ibidem*, p-d 43–45.

¹⁶⁴ *Ibidem*, p 49.

Rahvusvaheline Kohus tegi ka selgeks, et Palestiinlastel on õigus enesemääramisele.¹⁶⁵ Sisuliselt leidis kohus, et okupeeritud Palestiina alasid peab ka maasõja seaduste ja tavade Haagi (IV) konventsiooni¹⁶⁶ artikkel 42 käsitlema okupeeritud territooriumina, mistõttu on rahvusvaheline humanitaarõigus kohalduv. Müüri rajamine oli seejuures vastuolus Genfi konventsiooni¹⁶⁷ artikliga 53, kuivõrd viis Palestiina varade ja rajatiste hävitamiseni. Lisaks oli üks müüri ehitamise selge eesmärk palestiinlaste eemale kolimiseks sundimine, mis rikub Genfi konventsiooni¹⁶⁸ artikkel 49 lg-t 6.¹⁶⁹

Märkimisväärselt aga eitas Kohus ka Iisraeli õigust kasutada enesekaitset Palestiina vastu ÜRO põhikirja artikkel 51 alusel. Kohus argumenteeris, et põhikirja artiklist 51 tulenev õigus kohaldub ainult teisest riigist tuleneva ohu korral, kuid kuivõrd Palestiina ei ole riik, ei saa vastav säte ka kohalduda.¹⁷⁰ Veel enam ei tulenenud rünnakud Iisraelist väljast vaid okupeeritud aladelt, mistõttu ei saa tuleneda enesekaitse õigus ka 11. septembri terrorirünnakute kontekstis antud Julgeolekunõukogu resolutsioonidest 1368 ja 1373.¹⁷¹ Lisaks oli Iisraelil teisi võimalusi ohtude vähendamiseks ning müüri ehitamine ei olnud hädavajalik.¹⁷²

Seega, kuivõrd Iisraeli tegevus müüri ehitamisel rikkus rahvusvahelist õigust mitmetpidi ning Iisrael ei saanud rikkumiste põhjendamiseks tugineda ka enesekaitseõigusele, järeldas Kohus, et Iisraelil tuleb müüri ehitus lõpetada, ehitatud osa lammutada ning hüvitada müüri ehituse tagajärjel tekkinud kahjud.¹⁷³ Kohus märkis ka täiendavalt, et Iisraeli tegevus on vastuolus *erga omnes* normidega, mistõttu on kõigil riikidel kohustus mitte tunnustada kõnealust õigusvastast olukorda, Iisraeli mitte mingil viisil olukorra hoidmisel aidata ning tagada olukorra õigusvastasuse lõppemine.¹⁷⁴ Kohus õhutas ka Peaassambleed ja Julgeolekunõukogu olukorra lahendamiseks pingutusi kahekordistama ning lõpetas toonitades vajadust Palestiina riigi loomiseks, mis suudaks rahumeelselt Iisraeli ja teiste naabrite kõrval eksisteerida rahumeelses regioonis.¹⁷⁵

---

¹⁶⁵ Wall nõuandev arvamus, p 49.

¹⁶⁶ Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. The Hague, 18 October 1907.

¹⁶⁷ Tsiviilisikute sõjaaegse kaitse 12. augusti 1949 Genfi (IV) konventsioon. – RT II 1999, 20, 120.

¹⁶⁸ Wall nõuandev arvamus, p 118.

¹⁶⁹ *Ibidem*, p-d 118, 132, 134.

¹⁷⁰ *Ibidem*, p 139.

¹⁷¹ *Ibidem*.

¹⁷² *Ibidem*, p 140.

¹⁷³ *Ibidem*, p-d 149–153.

¹⁷⁴ *Ibidem*, p 159.

¹⁷⁵ *Ibidem*, p 160.

Kuigi *Wall* nõuandev arvamused andis selge vastuse Iisraeli konstrueeritud müüri õiguspärasuse kohta, ei analüüsitud sisuliselt aastakümneid kestnud okupeeritud Palestiina alade õiguspärasust ning olemust. Säärase sisu pakub aga Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandev arvamused.

30. detsembril 2022 võttis Peaassamblee vastu resolutsiooni, millega otsustas küsida Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvat arvamust Iisraeli jätkuva Palestiina rahva enesemääramisõiguse rikkumisest tulenevate õiguslike tagajärgede kohta.¹⁷⁶ Resolutsiooniga küsiti Kohtult kaks küsimust. Esimese küsimusega küsiti, millised õiguslikud tagajärjed tõusetuvad Iisraeli okupatsioonist, okupeeritud alade annekteerimisest ja Palestiina inimesi diskrimineerivast legislatsioonist.¹⁷⁷ Teiseks küsiti, kuidas eelnevas küsimuses kirjeldatu mõjutab okupatsiooni ja millised kohustused tekivad sellest teistele riikidele.¹⁷⁸

Kohus andis Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandva arvamuse 19. juulil 2024.¹⁷⁹

Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandvat arvamust peetakse *Wall* nõuandvast arvamusest jõulisemaks, olles Iisraeli tegevuse osas kriitilisem ning kohaldades rahvusvahelist õigust laialdasemalt.¹⁸⁰

Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandvast arvamusest tuleneb kõige olulisemalt Kohtu suhtumise muutumine Iisraeli okupatsiooni.¹⁸¹ Siiani keskenduti rahvusvahelises

---

¹⁷⁶ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/77/247.

¹⁷⁷ Küsimuse originaalne tervikõnastus: „Millised õiguslikud tagajärjed tõusetuvad Iisraeli-poolsest käimasolevast Palestiina inimeste enesemääramisõiguse rikkumisest, kauakestvast okupatsioonist, 1967. aastast okupeeritud Palestiina territooriumi asustamisest ja annekteerimisest, võttes arvesse Jeruusalemma Püha Linna demograafilise kompositsiooni muutmiseks võetud meetmeid, ja Iisraeli poolt diskrimineeriva legislatsiooni ning meetmete vastu võtmisest?” (inglise keeles „*What are the legal consequences arising from the ongoing violation by Israel of the right of the Palestinian people to self-determination, from its prolonged occupation, settlement and annexation of the Palestinian territory occupied since 1967, including measures aimed at altering the demographic composition, character and status of the Holy City of Jerusalem, and from its adoption of related discriminatory legislation and measures?*”).

¹⁷⁸ Küsimuse originaalne tervikõnastus: „Kuidas mõjutavad eelmises küsimuses kirjeldatud meetmed okupatsiooni õiguslikku staatust ja millised õiguslikud tagajärjed tõusetuvad sellest staatusest teistele riikidele ja ÜRO-le?” (inglise keeles „*How do the policies and practices of Israel referred to in paragraph 18 (a) above affect the legal status of the occupation, and what are the legal consequences that arise for all States and the United Nations from this status?*”).

¹⁷⁹ Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2023–2024, p. 54. (Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandev arvamused).

¹⁸⁰ BADIL's Position Paper: The Gaps and Failures of the ICJ's 2024 Advisory Opinion on Palestine. A Critical Analysis of the ICJ's Advisory Opinion on Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem., 2024. – https://badil.org/cached_uploads/view/2024/10/25/positionpaper-on-icj-advisory-opinion-1729852065.pdf (22.04.2025).

¹⁸¹ Imseis, A. The United Nations and the Question of Palestine: Rule by Law and the Structure of International Legal Subalternity., Cambridge University Press, 2023., lk 173.

õiguses ja kogukonnas põhiliselt Iisraeli 57-aastase okupatsioonist tulenevate probleemide haldamisele. Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandvast arvamusest tuleb aga selge nõudmine Iisraeli poolt võimalikult kiiresti okupatsioon lõpetada.¹⁸² Kohus leiab, et kuivõrd okupatsiooniga rikutakse *jus cogens* norme, ei ole võimalik seda ka ühegi turvalisuse või enesekaitse põhjendusega õigustada. Lisaks on Iisraelil Rahvusvahelise Kohtu sõnul kohustus ka taas teha täielikke reparatsioone Palestiinas tekitatud kahju osas. Samamoodi sarnaselt *Wall* nõuandva arvamusega, on teistel riikidel kohustus okupatsiooni mitte õiguspärasena tunnustada ning Iisraeli selle toimepanemisel mitte kuidagi aidata.¹⁸³

Saab öelda, et Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandev arvamus oli *Wall* nõuandva arvamuse loogiline jätk. Kui *Wall* arvamuses piirdus Kohus ettevaatlikumalt vaid konkreetse müüri õiguspärasuse hindamisega ning mindi mööda okupatsioonist endast, siis uue arvamusega keskenduti just sellele. Samas on Kohtu lõplik järeldus mõlema arvamuse puhul sisuliselt identne. Iisrael peab oma õigusvastase tegevuse lõpetama ning teised riigid ei tohi tegevust kuidagi toetada. Siiski erinevalt *Wall* arvamusest, kus Kohus kutsus üles läbirääkimiste teel olukorda lahendama,¹⁸⁴ jäeti Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamusest läbirääkimiste võimaluse kasutamine välja¹⁸⁵

Lõppeks aga on mõlema arvamuse sisulist mõju keeruline näha. *Wall* arvamuse järel teatas Iisraeli toonane peaminister Ariel Sharon kiiresti, et lükkab Kohtu arvamused täielikult tagasi ning ei kavatse seda järgida.¹⁸⁶ Samuti jätkasid Ameerika Ühendriigid seisukohaga, et Kohtul poleks pidanud olema jurisdiktsiooni arvamust anda ning riigid ei peaks selles öelduga kooskõla hoidma.¹⁸⁷ Kuigi Peaassamblee andis nädal peale arvamust resolutsiooni,¹⁸⁸ milles kutsus üles Iisraeli arvamuse järeldustest kinni pidama ning müüri lammutama, siis puudub ka Peaassambleel võim seda jõustada.¹⁸⁹ Säärast võimu saaks kasutada vaid

---

¹⁸² Imseis, A. A Seismic Change: Serious Breaches of Fundamental Norms of International Law in Occupied Territory and the Collapse of the Jus ad Bellum/Jus in Bello Distinction. – Ambos, K. (koost). The 2024 ICJ Advisory Opinion on the Occupied Palestinian Territory. *Verfassungsbooks*, 2024., lk 71.

¹⁸³ Okupeeritud palestiina Territooriumite nõuandev arvamus, p-d 270, 285.

¹⁸⁴ *Wall* nõuandev arvamus, p 162.

¹⁸⁵ Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandev arvamus, p-d 282-283; Shehabi, O. Y. The Advisory Opinion and a Negotiated Settlement? – Ambos, K. (koost). The 2024 ICJ Advisory Opinion on the Occupied Palestinian Territory. *Verfassungsbooks*, 2024., lk 33.

¹⁸⁶ McGreal, C. Sacred right to fight terror overrides court, says Sharon. *The Guardian*, 12.07.2004. – <https://www.theguardian.com/world/2004/jul/12/israel> (22.04.2025).

¹⁸⁷ Tashjian, J. S. Contentious Matters and the Advisory Power: The ICJ and Israel's Wall. – *Chicago Journal of International Law*: Vol. 6: No. 1, Article 25, 2005., lk-d 429–430.

¹⁸⁸ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/ES-10/15.

¹⁸⁹ Tashjian, J. S., lk 433.

Julgeolekunõukogu, mis aga käesoleva situatsiooni puhul on võimetu Ameerika Ühendriikide vetoõiguse tõttu.¹⁹⁰

Reaalsuses jäigi Iisraeli poliitiline maastik suures osas samaks, kuivõrd Iisraeli tegevus okupeeritud Palestiina aladel jätkas samas vaimus ning Kohtu nõudmistele vaatamata müüri maha ei lammutatud.¹⁹¹ Vastupidiselt jätkati aina müüri laiendamisega ning liiguti nii seadusandlike kui muude meetmetega edasi okupeeritud Palestiina alade annekteerimisele.¹⁹² Nõuandva arvamuse reaalse mõju puudumist illustreerib hästi ka 2023. aasta lõpus alanud sõda ning vajadus uue nõuandva arvamuse järele.

Samas täielikult mõjutu *Wall* arvamus Iisraelis ei olnud. Iisraeli kõrgeimas kohtus toimus inimõiguste kaitse organisatsioonide poolt alustatud menetlus *Beit Sourik* kaasuses¹⁹³ samuti müüri õiguspärasuse üle. Iisraeli kohus leidis aga, et müüri ehitamine oli lubatud enesekaitsemehhanismina ning järgis Iisraeli valitsuse retoorikat, et müür on vaid ajutine. Seega kohustas Iisraeli kohus Iisraeli vaid müüri asukohta teatud kohtades umbes 25 kilomeetri ulatuses muutma.¹⁹⁴

Peale *Beit Sourik* kaasust toimus Iisraeli kohtus müüri teemal veel menetlusi, kuid kõrgeim kohus distantseerib end Rahvusvahelise Kohtu järeldustest ning kiidab Iisraeli valitsuse tegevuse siiski heaks.¹⁹⁵

Teatud muutusi oli näha üldise rahvusvahelise kogukonna suhtumises ning tegevuses. Natuke peale *Wall* arvamust ja järgnenud Peaassamblee resolutsiooni kogunesid 115 ÜRO liikmesriigi ministrid ning allkirjastasid deklaratsiooni, millega otsustati keelduda okupeeritud aladelt kaupade ostmisest ja sanktsioneerida müüri ehitamisega tegelevaid ettevõtteid või isikuid. Lisaks võib öelda, et arvamusega kogus hoogu Palestiina veetud Boikoti, Loobumise ja Sanktsioonide liikumine (inglise keeles *Boycott, Divestment and Sanctions (BDS)*), kuivõrd mitmed Euroopa riigid on hoiatanud oma kodanikke Iisraeli asundustegevusega seotud ettevõtetega äri tegemise illegaalsuse osas ning alustatud boikotte suuremate Iisraeli ettevõtete vastu.¹⁹⁶

---

¹⁹⁰ Tashjian, J. S., lk 433.

¹⁹¹ *Ibidem*.

¹⁹² *Ibidem*.

¹⁹³ *Beit Sourik Village Council v. The Government of Israel (HCJ 2056/04)*. The Supreme Court Sitting as the High Court of Justice (*Beit Sourik*).

¹⁹⁴ Akram, S. M. In-Depth: Thirteen Years Later, The ICJ Advisory Opinion on the Wall. Institute for Palestine Studies, 11.09.2017. – <https://www.palestine-studies.org/en/node/232135> (22.04.2025).

¹⁹⁵ *Ibidem*.

¹⁹⁶ Akram, S. M.

Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandvast arvamusest on tänaseks möödunud vähem kui aasta, mistõttu on selle mõju hindamine veel keeruline. *Wall* nõuandva arvamuse tagajärgede valguses saab siiski põhjendatult eeldada, et Iisraeli poliitilisele maastikule tõenäoliselt suuremat mõju ei teki. Samas on käesoleva Iisraeli-Palestiina situatsiooni osas andnud 2024. aasta jooksul ka mitu korraldust ajutiste meetmete kasutusele võtmiseks, mida Iisrael samuti järginud ei ole.

29. detsembril 2023 alustas Lõuna-Aafrika Rahvusvahelises Kohtus menetluse Iisraeli vastu, süüdistades Iisraeli Gaza sektoris toime pandud genotsiidis.¹⁹⁷ Vastavalt Lõuna-Aafrika avaldustele kohustas Kohus 26. jaanuar 2024 korralduses ajutise meetmena koheselt võtma meetmeid, millega vältida Genotsiidi konventsiooni¹⁹⁸ artikkel 2 rikkumisi.¹⁹⁹ Kohus andis veel 2 korraldust 28. märtsil²⁰⁰ ja 24. mail²⁰¹, millega nõudis täiendavalt, et Iisrael lõpetaks kohe oma sõjalise tegevuse, mis võiks Palestiina inimeste elu võtta.²⁰²

Kohtu kohaldatud ajutised meetmed on pooltele siduvad sarnaselt Kohtu otsustega.²⁰³ Iisrael on *South Africa v Israel* kohtuasja pooleks ning oli seega kohustatud kohaldatud ajutisi meetmeid järgima. Samas saab öelda, et Iisrael sisuliselt meetmeid ei järginud.²⁰⁴ Kuigi tehniliselt täideti kohustus raporteerida Kohtule järgitud meetmete osas, siis sõjategevus jätkus ka peale Kohtu korraldusi põhimõtteliselt samas vaimus.²⁰⁵ Kui Iisrael ei soostu järgima Rahvusvahelise Kohtu järeldusi ka olukorras, kus see on sellele õiguslikult kohustuslik, siis peaks eeldama, et Iisrael jätkab ka mitte-siduvate nõuandvate arvamuste seatud kohustuste ignoreerimist.

---

¹⁹⁷ Application Instituting Proceedings containing a Request for the Indication of Provisional Measures filed in the Registry of the Court on 29 December 2023. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (*South Africa v. Israel*), p 1. – <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf> (22.04.2025).

¹⁹⁸ Genotsiidi vältimise ja karistamise konventsioon. – RT II 1994, 27, 103.

¹⁹⁹ Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (*South Africa v. Israel*), Provisional Measures, Order of 26 January 2024, I.C.J. Reports 2024, p. 3., p-d 78–81.

²⁰⁰ Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (*South Africa v. Israel*), Provisional Measures, Order of 28 March 2024, I.C.J. Reports 2024, p. 3.

²⁰¹ Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (*South Africa v. Israel*), Provisional Measures, Order of 24 May 2024, I.C.J. Reports 2024, p. 3.

²⁰² *South Africa v. Israel*, Order of 24 May 2024, p 50.

²⁰³ Oellers-Frahm, K. Article 41, p 80. – Zimmermann, A. jt. (koost). *The Statute of the International Court of Justice. A Commentary*. Oxford, 2006., lk-d 923–966.

²⁰⁴ Gehani, B. *Assessing Compliance with Provisional Measures in Genocide Cases, the Good and the Bad*. – Research Society of International Law, 22.05.2024. – <https://rsilpak.org/2024/assessing-compliance-with-provisional-measures-in-genocide-cases-the-good-and-the-bad/> (22.04.2025).

²⁰⁵ *Ibidem*.

3. NÕUANDVATE ARVAMUSTE MÕJU

3.1 Nõuandvate arvamuste mõju õiguse arengule

Rahvusvahelise Kohtu nõuandvate arvamuste sisu peaks mõistma kui ÜRO peamise kohtuorgani poolt kindlaks tehtud õigust. Säärane õigus on iseenesest ja definityiooni poolest siduv kõigile rahvusvahelise õiguse subjektidele. Seda mitte seetõttu, et nõuandvad arvamused ise oleks siduvad või et need loovad uut õigust, vaid kuivõrd nõuandvad arvamused selgitavad autoriteetselt, millised reeglid konkreetsele õiguslikule probleemile kohalduvad.²⁰⁶

Õiguse arengu mõju analüüsis tuleb eristada õiguse loomist ja õiguse kindlaks määramist. Nõuandvate arvamustega Rahvusvaheline Kohus mitte ei loo uut õigust, vaid määrab teistes õiguse allikates loodud õigust kindlaks.²⁰⁷ Näiteks *Certain Expenses* arvamuses selgitas Kohus Peaassamblee kompetentsi oma eelarve suhtes ÜRO põhikirja artikkel 17 lg 2 mõttes.²⁰⁸ Seega Kohus küll määras kindlaks, kuidas teatud õigust kohaldama peaks, kuid tegi seda juba ÜRO põhikirja poolt loodud õiguse alusel.

Lisaks ei tähenda mõju õiguse arengule selle magistratõõ kontekstis mõju riikide käitumisele või rahvusvahelise õiguse omapoolsele tõlgendamisele. Seda, kuidas rahvusvaheline maastik nõuandvate arvamuste tulemusel muutub, analüüsitakse allpool. Mõju rahvusvahelise õiguse arengule tuleks mõista kui õigusteooria täienemist ning uute õigustõlgenduste tekkimise võimalikkust.

Rahvusvahelise Kohtu statuudi artikkel 38 lg 1 sätestab rahvusvahelise õiguse allikate nimekirja, mida vähemalt Kohus ise peaks vaidluste lahendamiseks kohaldama. Kuigi seal ei ole otseselt mainitud nõuandvaid arvamusi, siis tuleks neid siiski mõista sarnase õigusliku autoriteediga, kui muid rahvusvahelise õiguse allikaid. Kuigi Kohus on välja öelnud, et nõuandvad arvamused ei ole otsused Kohtu statuudi artikkel 59 ja ÜRO põhikirja artikkel 94 lg 1 mõttes,²⁰⁹ siis kasutatakse Kohtu praktikas nõuandvaid arvamusi samalaadselt vaidluslike menetluste lahenditega pretsedentidena õigusliku probleemi lahendamisel.²¹⁰

---

²⁰⁶ Acquaviva, G. ICJ Advisory Opinions: The Binding Nature of the Content of Pronouncements under Article 65 of the ICJ Statute. 01.10.2024., lk 1. – https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5029227 (24.04.2025).

²⁰⁷ Acquaviva, G., lk 4.

²⁰⁸ Oellers-Frahm, K. Lawmaking Through Advisory Opinions? – German Law Journal, Volume 12, Issue 5: Beyond Dispute International Judicial Institutions as Lawmakers, 2011, lk-d 1033–1056.

²⁰⁹ Interpretation of Peace Treaties, Advisory Opinion: I.C.J. Reports 1950, p. 65, p 71.

²¹⁰ Acquaviva, G., lk-d 1–2.

Asjas *Croatia v Serbia* leidis Kohus, et ei saa vastuollu minna varasema praktikaga, välja arvatud kui selleks on väga täpne põhjus.²¹¹ Samas ei ole ka Kohtu vaidluslike menetluste otsused vastavalt Kohtu statuudi artiklile 59 siduvad kellelegi muule kui vaidluse osalisriikidele. Seejuures ei ole varasemad otsused statuudi järgi siduvad ka Kohtule endale. Seega on nõuandvad arvamused ja kohtuotsused Kohtu enda perspektiivist samasuguse siduvusega. Kui Kohus viidatud kaasuses leidis, et siduvuse puudumisest olenemata peab varasemaid otsuseid järgima, siis saab sellest järeldada, et sama loogika peab kohalduma ka nõuandvatele arvamustele. See tähendab, et õiguse arengu perspektiivist saab nõuandvaid arvamusi hinnata sarnaselt vaidluslikes menetlustes tehtud otsustega.²¹²

Eelnevat toetavat seisukohta on väljendanud ka kohtunik Higgins, öeldes, et kuigi nõuandvad arvamused kindlasti ei ole täiendavad rahvusvahelise õiguse allikad, tuleb neid koos kohtuotsustega käsitleda rahvusvahelise õiguse autoriteetsete selgitustena.²¹³

Käesoleva magistritöö käigus analüüsitud nõuandvatel arvamustel oli kõigil suuremal või vähemal määral mõju rahvusvahelise õiguse arengule.

Kõige minimaalsemalt saab ehk õiguse arengu mõju näha Kosovo nõuandvast arvamusest. Erinevalt tavalistest nõuandvatest arvamustest kritiseeriti vastava puhul pigem seda, mis Kohus ütlemata jättis, mitte seda, mida Kohus ütles.²¹⁴ Kohtule esitatud küsimus iseseisvusdeklaratsioonide rahvusvahelise õigusega kooskõla osas oli kitsas ning Kohus keeldus seda laiendamast.²¹⁵ Kohus oleks saanud rahvusvahelist õigust arendada, andes selgitusi territoriaalse terviklikkuse, enesemääramisõiguse ja eraldumise instituutide mõttes, kuid jäi nende osas vaikseks.²¹⁶ Nagu ütles kohtunik Yusuf, ei ole mõtet analüüsida iseseisvusdeklaratsioonide õiguspärasust, kui neid õiguses reguleeritud ei ole.²¹⁷ Seega saab järeldada, et Kosovo nõuandev arvamus tehniliselt rahvusvahelise õiguse arengusse kui sellisesse eriti palju ei panustanud, kuivõrd ei analüüsinud uusi problemaatilisi õiguslikke küsimusi.

---

²¹¹ Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (*Croatia v. Serbia*), Preliminary Objections, Judgment, I.C.J. Reports 2008, p. 412., p 428.

²¹² *Acquaviva*, G., lk 10.

²¹³ Higgins, R. *Problems and Process: International Law and How We Use It*. Oxford University Press, 1994., lk 202.

²¹⁴ Weller, M. *The Sounds of Silence. Making Sense of the Supposed Gaps in the Kosovo Opinion.* – Milanovic, M., Wood, M. (koost). *The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion*. Oxford University Press, 2015., lk 187.

²¹⁵ Müller, D., lk 119.

²¹⁶ Nollkaemper, A. lk 234.

²¹⁷ Kohtunik Yusufi eriarvamus, p 5.

Chagose nõuandev arvamus aga erinevalt Kosovost adresseeris kolonialismi juures relevantseid enesemääramisõiguse ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtteid. Chagose nõuandev arvamus ei olnud esimene kord, kui Kohus pidi tegelema kolonialismi küsimusega. Sarnaseid teemasid pidi adresseerima ka näiteks *Western Sahara*²¹⁸ või *Namibia*²¹⁹ arvamustes. Chagose arvamuse teeb aga eriliseks asjaolu, et esimest korda oli Kohus väga valmis ühemõtteliselt lääneriikide tegevust hukka mõistma.²²⁰ Lisaks kinnitas Kohus, et kõigil rahvustel on õigus enesemääramiseks ning see on fundamentaalne inimõigus.²²¹ See tähendab, et Chagose nõuandev arvamus arendas rahvusvahelist õigust vastavate põhimõtete tõlgendamise osas.

Wall ja Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandvate arvamuste puhul on samuti rahvusvahelise õiguse arengu mõju näha.

Wall arvamuse puhul oli märgiliseim leid, et ÜRO põhikirja artiklist 51 tulenev enesekaitseõigus kohaldub ainult teisest riigist tulenevate rünnakute puhul.²²² Seejuures lisati ka, et rünnak peab tulema riigist väljastpoolt, mistõttu ei oleks selline reegel kohalduv näiteks Ameerika Ühendriikides toimunud 9. september 2001 terrorirünnakutele.²²³ Samuti tunnustas Kohus selgelt Palestiina rahva enesemääramisõigust.²²⁴ Samas oleks *Wall* nõuandev arvamus võinud olla õiguse arendamise seisukohalt tugevam, kui Kohus oleks oma järeldusi pikemalt ja sisukamalt just rahvusvahelise õiguse seisukohast selgitanud.²²⁵

Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamus on rahvusvahelise õiguse arengu mõttes oluline mitmel viisil. Arvamuses tunnustab Kohus võimalust *de facto* annekteerimisele ning kinnitab enesemääramisõigust *jus cogens* normina. Olulisemalt ütleb Kohus välja, et enesemääramisõiguse ja relvakonfliktiõigusega vastuolus toimuv okupatsioon tuleb lõpetada.²²⁶

---

²¹⁸ *Western Sahara* nõuandev arvamus.

²¹⁹ Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1971, p. 16.

²²⁰ Nguyen, T. The Power of the World Court Unleashed: The Chagos Archipelago Advisory Opinion and Decolonisation. 21.10.2024. –

<https://cil.nus.edu.sg/blogs/the-power-of-the-world-court-unleashed-the-chagos-archipelago-advisory-opinion-and-decolonisation/> (24.04.2025).

²²¹ Chagos nõuandev arvamus, p-d 144, 153; Kattan, V., lk 10.

²²² *Wall* nõuandev arvamus, p 139.

²²³ *Ibidem*; Sachdev, N., lk 75.

²²⁴ *Wall* nõuandev arvamus, p 118.

²²⁵ Akram, S. M., Lynk, S. M. The Wall and the Law: A Tale of Two Judgements. – 24 Netherlands Quarterly of Human Rights 61, 2006.

²²⁶ Ronen, Y. Occupation, the OPT Advisory Opinion and the Obligation of Non-Recognition. – Ambos, K. (koost). The 2024 ICJ Advisory Opinion on the Occupied Palestinian Territory. Verfassungsbooks, 2024., lk 173.

Nõuandvate arvamuste vähemalt mõningane mõju rahvusvahelise õiguse teooria arengule pole kunagi küsimuse all olnud. Nõuandvad arvamused peavadki omama olulisi mõjusid õiguse tõlgendamisele ja teooriale.²²⁷ Samamoodi on näha ka 21. sajandil antud nõuandvate arvamuste puhul, mis kõik analüüsivad suuremal või vähemal määral olulisi õiguslikke küsimusi ning pakuvad vähemalt midagi autoriteetset õiguslike põhimõtete edasi arendamisele.

3.2 Nõuandvate arvamuste mõju olukorra lahendamisele

Viimase 30 aasta nõuandvad arvamused on olnud seotud mitmete olulisemate rahvusvaheliste olukordade ja probleemidega.²²⁸ 21. sajandil antud ja käesolevas magistritöös analüüsitud nõuandvate arvamuste kohta saab sama öelda. Nii Iisraeli-Palestiina olukord kui ka Kosovo staatus on ühed viimastel aastakümnetel enam kajastust saanud rahvusvahelised probleemid. Chagose saarestiku administreerimine Ühendkuningriigi poolt on aga seotud maailmas kaua aktuaalsena püsinud kolonialismi vaidlustega.

Rahvusvahelise Kohtu nõuandev arvamus lahendab ise harva problemaatilist olukorda, kuid on pigem samm poliitilise protsessi alustamiseks või suunamiseks.²²⁹ Nõuandvaid arvamusi võib näiteks saada kasutada poliitilistes läbirääkimistes tugeva argumendina.²³⁰ Kui Rahvusvaheline Kohus on andnud selge seisukoha mingi õigusliku probleemi kohta, siis on riikidel keeruline ise õiguslikku analüüsi korraldada ning muule seisukohale jõuda või üldist narratiivi enda poole kallutada.²³¹ Muuhulgas sellest tulenevalt on nõuandvaid arvamusi strateegiliselt kasutatud vaidluslike menetluste asemel.²³² Seega on Kohus saanud avaldada arvamust olukordades, mis muidu selleni riikide nõusoleku puudumise tõttu ei jõuaks.²³³

Käesolevas magistritöös analüüsitud nõuandvate arvamuste puhul on taas näha erinevaid tasemeid, mil määral arvamused konkreetse olukorra lahendamisel mõju omavad.

Kosovo nõuandva arvamuse puhul on arvamuse enda mõju natuke ebaselge. Peale nõuandvat arvamust astuti küll samme Kosovo ja Serbia vahelise konflikti lahendamiseks²³⁴, kuid tänaseks Kosovo olukord siiski eriti palju selgem ei ole. 2012.–2013. aastal küll allkirjastati

²²⁷ Frowein J. A., Oellers-Frahm, K. Article 65, p 44.

²²⁸ Stavridi, M.

²²⁹ Scott, S. V. Litigation versus dispute resolution through political processes. – Klein, N. (koost) Litigating International Law Disputes. Weighing the Options. Cambridge University Press, 2014., lk 26.

²³⁰ *Ibidem.*

²³¹ Stavridi, M.

²³² *Ibidem.*

²³³ *Ibidem.*

²³⁴ *Supra*, lk 23.

poolte vahel erinevaid koostöölepinguid ning pinged tundusid langevat.²³⁵ Samas jäid riigid siiski suuresti patiseisu.

Kosovo iseseisvuse toetajad Ameerika Ühendriigid ja Euroopa Liit survestasid nõuandva arvamuse järgsel dekaadil aga Kosovot ja Serbiat läbirääkimisi pidama ning nõudsid, et Serbia lõpetaks Kosovo tunnustamise edaspidise takistamise. Teistpidi jälle nõuti Kosovolt oma autonoomses regioonis serblaste omavalitsuste loomist. Tänapäevaks pole kummagi nõudmist järgitud. 2023. aastal muutus olukord taas keerulisemaks, kui toimus kokkupõrge serblaste ja rahvusvaheliste rahuvalvejõudude vahel. Samuti nimetab Kosovo valitsus peamiselt serblastest koosnevate omavalitsuste juhtideks albaanlasi, mis samuti tekitab raskusi Kosovo ja Serbia vaheliste kokkulepete järgimises. Selle tulemusena on Euroopa Liit seadnud Kosovole sanktsioone ning Ameerika Ühendriigid teatanud, et kavatseb lõpetada Kosovo toetamise iseseisvuse saavutamisel.²³⁶

Kirjeldatud sündmuste käigu puhul on ka keeruline öelda, millisel määral on see mõjutatud just Rahvusvahelise Kohtu nõuandvast arvamusest. Samas peaks siiski ütlema, et Kosovo arvamusel oli vähemalt alguses positiivne mõju Kosovo olukorra lahendamisele ning andis vähemalt stiimuli riikidele läbirääkimiste pidamisel kaasa aidata.²³⁷ Tänapäevaks on aga olukord muutunud.

Oluline on siinjuures ka märkida, et võrreldes teiste käesolevas töös käsitletud nõuandvate arvamustega, oli Kosovo arvamus kõige ebaselgema järeldusega ning ei proovinudki seada ühelegi riigile mingeid kohustusi. Sellest tulenevalt võib olla ka sobiv järeldada, et nõuandva arvamuse enda mõju on sarnasel viisil ebaselge ning Kosovo-Serbia olukorra lahenumist silmapiiril pole.

Chagose nõuandva arvamuse mõju on ilmselt kõige selgem. Tänapäevaks tundub, et arvamuses märgitud lahendus (Ühendkuningriigi poolt Chagose saarestiku tagastamine Mauritiusele) on reaalsuseks saamas.²³⁸

Isegi kui Ühendkuningriik ei ole Chagose saarestiku Mauritiuse tagastamise kokkuleppe kontekstis Kohtu nõuandvale arvamusele otseselt viidanud, tuleks siiski eeldada nõuandva

---

²³⁵ Papić, T., lk 266.

²³⁶ Jusic, A. The ICJ's Advisory Opinion on Kosovo as a Tool of Costly Counter-Secession. – Review of European and Comparative Law, 60(1), 2025, lk-d 101–102.

²³⁷ Papić, T., lk 266.

²³⁸ *Supra*, lk-d 26–27.

arvamuse teatud mõju vastavale otsusele.²³⁹ Ühendkuningriigi otsus ei tulenenud otseselt nõuandva arvamuse seatud õiguslikest kohustustest, vaid pigem Rahvusvahelise Kohtu ja ITLOS-e lahendite koosmõjust ning sellele järgnenud rahvusvahelisest survest.²⁴⁰ Ühendkuningriigi välisminister ütles parlamendi alamkojale Chagose tagastamise plaani tutvustades, et peagi on Chagose osas Ühendkuningriigi jaoks siduva kohtuotsuse saabumine vältimatu.²⁴¹

Seega, isegi kui tänaseks ei ole veel Chagose saarestiku Mauritiusele tagastamine reaalselt lõpuni viidud, võib öelda, et Chagose nõuandev arvamus on olnud edukas probleematilise olukorra lahendamisel.

Chagose arvamusest kategooriliselt erinevalt *Wall* nõuandev arvamus sisuliselt konkreetset konfliktset olukorda ei lahendanud. Kuigi Kohus nimetas Iisraeli kohustuse müüri ehitamine lõpetada ja olemasolev maha lammutada,²⁴² siis ehitusega ei lõpetatud ning vastupidiselt on sellest saanud aina olulisem osa Iisraeli poolt Palestiina alade annekteerimisest.²⁴³ Ainukesed mõjutused, mida ehk saaks nõuandvale arvamusele omistada, on müüri trajektoori minimaalne muutumine ja edutud proovid Iisraeli kohtutes müügi õiguspärasuse vaidlustamiseks.²⁴⁴

Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandva arvamuse puhul pole suuremat mõju näha. Selle andmisest on tänaseks möödunud vähem kui aasta ning nii kiiresti on selgete järelduste tegemine keeruline. Chagose nõuandva arvamuse puhul möödus viis aastat enne, kui olukorra lahendus silmapiirile kerkima hakkas.²⁴⁵ Kuigi Kosovo arvamuse puhul hakkasid muutused toimuma kiiremini, siis võis see suurel määral tuleneda Serbia aspiratsioonidest Euroopa Liiduga liitumiseks, mis motiveeris seda Kosovo osas teatud käike võtma.²⁴⁶ Siin Iisraelil sääraseid täiendavaid motivatsioone ei ole, mistõttu oleks olukorra kiirema lahendamise osas sammude võtmise ennustamine optimistlik. Veel enam on põhjendatud möönda, et vaadates

---

²³⁹ Gupta, M. The Evolving Authority of ICJ Advisory Opinions: A Legal Analysis of the Chagos Archipelago Dispute, its Retransfer and Its Implications for International Law. – Society of International Law and Policy, 19.10.2024.

<https://silpnujs.wordpress.com/2024/10/19/the-evolving-authority-of-icj-advisory-opinions-a-legal-analysis-of-the-chagos-archipelago-dispute-its-retransfer-and-its-implications-for-international-law/> (25.04.2025).

²⁴⁰ *Ibidem*.

²⁴¹ Curtis, J., lk 8.

²⁴² *Wall* nõuandev arvamus, p-d 149–153.

²⁴³ Akram, S.

²⁴⁴ *Ibidem*.

²⁴⁵ *Supra*, lk-d 26–27.

²⁴⁶ *Supra*, lk-d 23–24, 38–39.

Wall arvamuse näidet ning olukorra pigem halvenemist, ei ole ka 2024. aasta arvamuse puhul suuri konkreetseid ja positiivseid muutuseid oodata.

Vastupidiselt on Iisrael teatanud, et kavatseb 2025. aasta jooksul okupeeritud Läänekalda annekteerida ning seal oma suveräänsust teostada.²⁴⁷ Samamoodi on Ameerika Ühendriikide president Donald Trump välja käinud plaani, mille järgi Gaza populatsioon Jordaaniasse ja Egiptusesse üle viia.²⁴⁸ Pigem võib seega öelda, et Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamusel on olnud vastupidine efekt olukorra lahendamisel ning on seda pigem eskaleerinud.²⁴⁹ Iisrael on hoopis hakanud rohkem ja kiiremini planeerima Läänekaldale oma asulate suurendamist.²⁵⁰

Viimase nõuandva arvamuse tõenäolist võimetust Iisraeli-Palestiina olukorda lahendada ilmestab ka Rahvusvahelises Kohtus käimasolev *South Africa v Israel* vaidluslik menetlus. Selles on Kohus mitmeid kordi kohustanud Iisraeli järgima ajutisi meetmeid relvarünnakute lõpetamiseks, mida Iisrael samuti suures osas ignoreeris.²⁵¹

Eelnevast tuleks järeldada, et nõuandva arvamuse mõju konfliktse olukorra lahendamisele oleneb suuresti olukorrast ning poolte motivatsioonist. Kosovo ja Serbia olukorras tehti küll edusamme, kuid tänaseks lahenduseni jõutud ei ole.²⁵² *Wall* arvamuse puhul olukorra lahendamise mõju puudumist näitab juba asjaolu, et 20 aastat hiljem oli vajadus sisuliselt samal teemal uue nõuandva arvamuse küsimiseks ning ka selle puhul konfliktis muutusi näha ei ole. Selge mõju konkreetsete riikide vaheliste suhete muutmisele on vaid Chagose arvamusel, kuid see tundub olevat pigem erand kui reegel.

---

²⁴⁷ Far-right Israeli minister orders preparations for West Bank annexation. Al Jazeera, 11.11.2024. – <https://www.aljazeera.com/news/2024/11/11/far-right-israeli-minister-orders-preparations-for-west-bank-annexation> (26.04.2025).

²⁴⁸ Roth, A. Trump says Palestinians will have no right of return to Gaza under his plan. The Guardian, 10.02.2025. – <https://www.theguardian.com/us-news/2025/feb/10/trump-buy-gaza-plan> (26.04.2025).

²⁴⁹ Qandeel, M. Territorial Annexation of Palestine: Illegality, Third States Obligations and the ICJ's 2024 Advisory Opinion. Blog of the European Journal of International Law, 28.02.2025. – [https://www.ejiltalk.org/territorial-annexation-of-palestine-illegality-third-states-obligations-and-the-icjs-2024-a-dvisory-opinion/#:~:text=In%20its%202024%20Advisory%20Opinion,the%20oPt%20are%20equally%20unlawful](https://www.ejiltalk.org/territorial-annexation-of-palestine-illegality-third-states-obligations-and-the-icjs-2024-a-dvisory-opinion/#:~:text=In%20its%202024%20Advisory%20Opinion,the%20oPt%20are%20equally%20unlawful.). (26.04.2025).

²⁵⁰ Israel plans 1,000-unit expansion for occupied West Bank settlement: NGO. Al Jazeera, 17.02.2025. – <https://www.aljazeera.com/news/2025/2/17/israel-plans-1000-unit-expansion-for-occupied-west-bank-settlement-ngo> (26.04.2025).

²⁵¹ *Supra*, lk 34.

²⁵² Jusić, A., lk 103.

3.3 Nõuandvate arvamuste mõju üldisele rahvusvahelisele kogukonnale

Kuigi nõuandvad arvamused ei ole siduvad ning riigiti on ka peetud küsitavaks nende sisulist väärtust, tunnevad riigid tihti siiski vajadust nende autoriteeti selgesõnaliselt eitada. Näiteks ütlesid nii Ühendkuningriik kui ka Iisrael vastavalt Chagose ja *Wall* nõuandva arvamuse puhul välja, et keelduvad neid järgimast. Säärastel otsesõnu keeldumistel võib aga olla mõeldust vastupidine efekt. Rahvusvaheline kogukond on näinud neid väljaütlemisi kui rahvusvahelise korra otsest rikkumist. Samamoodi antakse selgesõnalise nõuandva arvamuse tagasilükkamisega kaudselt mõista, et nendele siiski peaks teatud siduvust omistama.²⁵³

Peale Kosovo nõuandvat arvamust ütles Serbia toonane välisminister Vuk Jeremić meedias, et nõuandvast arvamusest võib saada ohtlik üldine pretsedent.²⁵⁴ Saab öelda, et säärased mõnevõrra provotseerivad hirmutused on vähemalt mingil määral tõeks saanud.

11. märtsil 2014 vastu võetud Krimmi poolsaare iseseisvuse deklaratsioon toetus otseselt Kosovo nõuandvale arvamusele.²⁵⁵ Samuti mainis nõuandvat arvamust Venemaa president Vladimir Putin oma kõnes, milles seletas Krimmi Venemaaga ühinemist.²⁵⁶ Samas kordasid Kosovo ja selle toetajad retoorikat, et Kosovo on unikaalne olukord ning selle osas ei saa Krimmiga paralleele tõmmata.²⁵⁷

Lisaks on ka teised iseseisvuse poole püüdlevad regioonid Kosovo nõuandvale arvamusele tuginenud. Nii Transnistria, Mägi-Karabahh, Serblaste Vabariik kui ka Palestiina proovivad kasutada Kosovo arvamust paralleelide tõmbamiseks ja oma eesmärkide saavutamiseks.²⁵⁸ Samas ei ole siiski hakanud toimuma massilist iseseisvuste väljakuulutamist Kosovo arvamuse pinnalt ning tänaseks on Venemaa ja Krimmi olukord jäänud ainukeseks.²⁵⁹

Siiski aga tuleb tõdeda, et kuigi Kosovo arvamus on vähemalt andnud sarnastele olukordadele argumente juurde, on tulevikku vaatavalt edaspidist Krimmi-laadset mõju keeruline ennustada.²⁶⁰ Kosovo arvamusel võiks sellistele olukordadele olla suurem

---

²⁵³ Acquaviva, G., lk 5.

²⁵⁴ Jeremić, V.

²⁵⁵ Peters, A., lk 291.

²⁵⁶ Borger, J. Putin offers Ukraine olive branches delivered by Russian tanks. – The Guardian, 04.03.2014. – <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/04/putin-ukraine-olive-branches-russian-tanks> (25.04.2025).

²⁵⁷ Peters, A., lk 292.; Bytyci, F. Don't use our case to justify Crimea, Kosovo Pm tells Russia. – Reuters, 27.03.2014. – <https://www.reuters.com/article/world/don-t-use-our-case-to-justify-crimea-kosovo-pm-tells-russia-idUSBREA2Q14V/> (25.04.2025).

²⁵⁸ Peters, A., lk 292.

²⁵⁹ *Ibidem*, lk 298.

²⁶⁰ *Ibidem*.

pretsedentlik mõju, kui Kohus oleks talle esitatud küsimusele sisukamalt vastanud.²⁶¹ Selle asemel, et üldiselt riikidest lahku löömise õiguse osas selgitusi anda, otsustas Kohus anda arvamuse väga otseselt Kosovo olukorra kohta.²⁶² Samas saab ka öelda, et nõuandva arvamuse napisõnalisus ja kitsus oligi põhjus, miks Venemaa sai seda Krimmi olukorras kasutada.²⁶³ Kui Kohus oleks selgelt maha laitnud kolmandate riikide sekkumise eraldumise ja enesemääramisõiguse kasutamise puhul, oleks Kosovo arvamusele tuginemine keerulisem olnud.²⁶⁴

Lõppeks Kosovo arvamuse siiski otsest pretsedenti ei loonud ja üldiselt eriti suurelt maailma riikide ning territooriumite käitumist ei mõjutanud.²⁶⁵ Samas aga andis see uue argumendi rahvusvahelises diplomaatias ja poliitikas.²⁶⁶

Chagose nõuandvat arvamust saab üldisel rahvusvahelisel tasandil eelmisest mõjukamaks pidada. Chagose nõuandev arvamuse on märkimisväärne aste kolonialismijärgses maailmakorras, kus suuremad lääneriigid peavad mõistma oma võimu vähenemist maailma enda kasuks kujundamisel.²⁶⁷ Chagos sümboliseerib ja mõjutab üldist rahvusvahelist liikumist endiste kolooniate ärakasutamise vastu.²⁶⁸

Asjaolu, et tänaseks on Chagose nõuandvas arvamuses seatud kohustusi sisuliselt järgitud, on veel enam mõjukas rahvusvahelise maastiku arendamisel. Arvamuse näitab, et ka mitte-siduvad arvamused saavad riikide käitumist mõjutada ning rahvusvahelist olukorda muuta. Varasemalt vaid siduvatele kohtuotsustele antud võimalus reaalseid ja otseseid poliitilisi tagajärgi olukorra lahendamisel tuua, võib muuta, kuidas nõuandvaid arvamusi nähakse.²⁶⁹

Lisaks mõjutab suhtumist nõuandvatesse arvamustesse ITLOS-e poolt Chagose arvamusele antud märgiline autoriteet. ITLOS ütles esimest korda, et nõuandval arvamusel on võimekus vaidluseid sisuliselt lahendada.²⁷⁰ Samas ei saa ITLOS-e otsusest järeldada, et nõuandvad

---

²⁶¹ Walter, C. *The Kosovo Opinion: What It Says and What It Does Not Say*. – Walter, C. jt. (koost.). *Self-Determination and Secession in International Law*. Oxford, 2014., lk 25.

²⁶² *Ibidem*.

²⁶³ Peters, A., lk 299.

²⁶⁴ *Ibidem*.

²⁶⁵ *Ibidem*.

²⁶⁶ Fleiner, T. *The Unilateral Secession of Kosovo as a Precedent in International Law*. – Fastenrath, U. jt. (koost.). *From Bilateralism to Community Interest: Essays in Honour of Bruno Simma*. Oxford, 2011., lk 883.

²⁶⁷ Burri, T., Trinidad, J. *Introduction*. – Burri, T., Trinidad, J. *The International Court of Justice and Decolonisation. New Directions from the Chagos Advisory Opinion*. Cambridge University Press, 2021., lk 6.

²⁶⁸ Nguyen, T.

²⁶⁹ Gupta, M.

²⁷⁰ Lanzoni, N., lk 321.

arvamused peaksid varasemast arusaamast erinevalt olema siduvad ning looma saama sundida riike oma kohustusi täitma. Pigem võiks ITLOS-e käsitlusest ja otsuse tagajärgedest järeldada, et nõuandvaid arvamusi saab kasutada teistes menetlustes õiguslike tagajärgede saavutamiseks. Seega võib juhtuda, et rahvusvahelised kohtud ja tribunalid saavad hakata nõuandvaid arvamusi kasutama enda ees olevate vaidluste lahendamiseks.²⁷¹ Lisaks aga võivad ka riigid leida strateegilise võimaluse kasutada nõuandvaid arvamusi muudes menetlustes näitamaks, et vaidlus on lahendatud ning teine kohus või tribunal saab nendest õiguslikke tagajärgi järeldada.

Wall arvamuse puhul kardeti algusest peale, et sel ei pruugi laiemale maailmale suuremat mõju olla.²⁷² Kuigi Kohus säärast hirmu tõenäoliselt ei pidanud, siis muutus see lõppeks pigem reaalsuseks ning arvamust peeti ka Rahvusvahelise Kohtu autoriteeti kahjustavaks.²⁷³

Peale *Wall* arvamust andis ÜRO Peaassamblee resolutsiooni²⁷⁴, milles kutsus üles Palestiinat Iisraeli vastu toimuvat terrorismi lõpetama ning kohustas kõiki riike kasutama meetmeid õigusvastase müüri olukorra lõpetamisele. Lisaks märgiti, et Julgeolekunõukogu peaks asjaga võimalikult kiiresti tegelema. Julgeolekunõukogu aga osutus võimetuks, sest isegi kui alustati müüri lammutamise resolutsiooni arutamise, kasutasid Ameerika Ühendriigid oma vetoõigust ning lõpetasid arutelu kiiresti.²⁷⁵

Iisraeli ehitatud müüri hakati näiliselt pidama paratamatuseks.²⁷⁶ Endine ÜRO peasekretär Kofi Annan keeldus Iisraeli visiidil müüri olukorda kommenteerimast.²⁷⁷ Samuti avaldas Maailmapank 2004. aastal rapordi Palestiina majandusliku olukorra kohta, mille analüüs baseerus sisuliselt eeldusel, et Iisraeli müür on reaalsus ning selle osas midagi ette võtta ei saa.²⁷⁸ Seega isegi kui Rahvusvaheline Kohus kuulutas müüri selgelt rahvusvahelise õigusega vastuolus olevaks ning seadis rahvusvahelisele kogukonnale kohustusi selle lõpetamiseks, siis rahvusvahelised võimuorganid pigem aktsepteerisid olukorda ning selle muutumatust.²⁷⁹

Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamuse puhul tänaseks otseseid suuri poliitilisi mõjusid näha ei ole. Võttes arvesse Kohtu positsiooni *Wall* arvamuses, ei olnud Kohtu

---

²⁷¹ Lanzoni, N., lk 321.

²⁷² *Wall* nõuandev arvamus, p 62.

²⁷³ Sachdev, N., lk 81.

²⁷⁴ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/ES-10/15.

²⁷⁵ Sachdev, N., lk 81.

²⁷⁶ *Ibidem*.

²⁷⁷ *Ibidem*, lk-d 81–82.

²⁷⁸ Stagnation or Revival? Israeli Disengagement and Palestinian Economic Prospects. The World Bank, 01.12.2004. – <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-201408/> (26.04.2025).

²⁷⁹ Sachdev, N., lk 82.

õiguslikud järeldused ka Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamuses kuigi üllatavad.²⁸⁰ Arvestades seejuures taas, et *Wall* arvamus pikas perspektiivis üldises maailmapoliitikas suuri muutusi ei toonud, võiks sarnast tagajärge eeldada ka Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamuse puhul.

Samas tundub siiski, et rahvusvaheline üldsus võtab nüüd Palesiina-Iisraeli situatsiooni lahendamist tõsisemalt. 19.12.2024 võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni,²⁸¹ millega otsustas küsida Rahvusvaheliselt Kohtult veel ühte nõuandvat arvamust seoses Iisraeli kohustustega seoses ÜRO ja teiste organisatsioonide kohaloleku ja tegevusega okupeeritud Palestiina aladel.²⁸² Täpsemalt tulenes aga arvamuse küsimise vajadus Iisraeli valitsuse otsusest keelata ÜRO Palestiina Pagulaste Abiorganisatsiooni (inglise keeles *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East (UNRWA)*) tegevus enda aladel.²⁸³ Ühendkuningriik on lubanud Iisraeli survestada säärast keeldu jõustama.²⁸⁴

Samuti võib pikemas perspektiivis Kohtu arvamuse järeldus Iisraeli okupatsiooni õigusvastasuse kohta osutada mõjukaks ka muudes sarnastes olukordades. Näiteks Maroko poolt okupeeritud Lääne-Saharas või taas Iisraeli okupeeritud ja annekteeritud Golani kõrgendikus on kasutatud Palestiina aladega sarnaseid meetmeid ning Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamuse loogikat rakendades peaks ka neid õigusvastasteks pidama.²⁸⁵

Eelnevast tulenevalt saab öelda, et taas olenevalt olukorrast võib nõuandvatel arvamustel olla märkimisväärne mõju üldisele maailmakorrale ja riikide käitumisele. Nõuandvaid arvamusi saab kasutada strateegiliselt teistes olukordades vastuolulise tegevuse õigustamiseks nagu Kosovo arvamuse puhul. Samuti võib arvamus sümboliseerida üldise riikide suhtumist mingi problemaatilise teema osas nagu Chagose arvamus näitas. Mõnevõrra huvitaval kombel aga maailmas kõige rohkem kajastust leidnud Iisraeli-Palestiina konfliktiga seotud nõuandvad arvamused tunduvad omavat väikseimat mõju üldisele maailmale.

---

²⁸⁰ Shany, Y., Cohen, A. Another Brick in the Wall? The ICJ Advisory Opinion on Israeli Policies and Practices in the Occupied Palestinian Territory. The Lawfare Institute, 24.07.2024. – <https://www.lawfaremedia.org/article/another-brick-in-the-wall--the-icj-advisory-opinion-on-israeli-policies-and-practices-in-the-occupied-palestinian-territory> (26.04.2025).

²⁸¹ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/79/232.

²⁸² Request for Advisory Opinion transmitted to the Court pursuant to General Assembly resolution 79/232 of 19 December 2024. Obligations of Israel in relation to the Presence and Activities of the United Nations, Other International Organizations and Third States in and in relation to the Occupied Palestinian Territory. – <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/196/196-20241223-adv-01-00-en.pdf> (26.04.2025).

²⁸³ Huremagić, H. UNRWA, Gaza and the Recent Request for an Advisory Opinion. Could the ICJ Indicate Provisional Measures? Völkerrechtsblog, 23.01.2025. – <https://voelkerrechtsblog.org/unrwa-gaza-and-the-recent-request-for-an-advisory-opinion/> (26.04.2025).

²⁸⁴ *Ibidem*.

²⁸⁵ Imseis A. A Seismic Change, lk-d 78–79.

3.4 Nõuandvate arvamuste mõju tulevikus

Olles analüüsinud viimase paari aastakümneni olulisemaid nõuandvaid arvamusi ja nende erinevaid mõjusid, on asjakohane vaadata ka tulevikku ning teha kahte sorti järeldusi. Kõigepealt saab analüüsitud nõuandvatest arvamustest järeldada, millisel viisil tulevikumaailmas nõuandvaid arvamusi kasutatakse ja mis ootustega neid peamiselt küsitakse. Samuti aga on Rahvusvahelise Kohtu menetluses hetkel nõuandev arvamus kliimamuutustega seonduvate riikide kohustuste osas. Sellest tulenevalt saab käesoleva magistrjärgitöö põhjal teha järeldusi, milline mõju võiks vastaval arvamusel nõnda aktuaalse probleemi lahendamisele olla.

Rahvusvahelise Kohtu loomisel eemalduti spetsiifiliselt nõuandvate arvamuste varasemast eesmärgist muuhulgas riikidevaheliste vaidluste lahendamisse panustada.²⁸⁶ 21. sajandil antud nõuandvad arvamused on aga kõik seotud spetsiifiliste ja kogu maailma kontekstis oluliste konfliktide lahendamisega. Neljast analüüsitud arvamusest kahe puhul on suuremal või vähemal näha konkreetse olukorra ning üldise maailmapoliitika muutumist.

Seega nähtub tendents, et tänapäeva maailmas kasutatakse nõuandvaid arvamusi tihti peamiselt vaidluste lahendamiseks ning piir nõuandva arvamuse ja vaidluslikus menetluses tehtud Kohtu otsuse vahel hakkab hägunema.²⁸⁷ Paljud suuremad riigid ei ole nõustunud Rahvusvahelise Kohtu jurisdiktsiooniga (näiteks Ameerika Ühendriigid, Hiina, Venemaa) või on teinud seda ainult oluliste reservatsioonidega (näiteks Saksamaa, India, Ühendkuningriik). See tähendab, et mõnes olukorras võib nõuandva arvamuse küsimine olla ainus variant Kohtu poolt vähemalt mingil määral vaidluse lahendamiseks.²⁸⁸ Sellises olukorras võib nõuandev arvamus suuremate ja tugevamate ning väiksemate ja nõrgemate vahelist seisukorda vähemalt mingil määral võrdsustada.²⁸⁹ Arvestades ka, et vaidluslikud menetlused võivad olla aeganõudvad, keerulisemad ja pooltevahelises suhtes agressiivsena näivad, otsustavad riigid tänaseks tihti oma vaidlusi läbi Kohtu nõuandva funktsiooni lahendada.²⁹⁰

Seega võib põhjendatult ka tuleviku puhul ennustada, et jätkatakse nõuandvate arvamuste kasutamist vaidlust lahendava instrumendina. Samas on siiski hetkel Rahvusvahelisel Kohtul menetluses märgiline arvamus, mis ühegi konkreetse vaidlusega seotud ei ole.

---

²⁸⁶ *Supra*, lk 11.

²⁸⁷ Stavridi, M.

²⁸⁸ *Ibidem*.

²⁸⁹ Scott, S., lk-d 34–35.

²⁹⁰ *Ibidem*, lk 29; Stavridi, M.

2023. aastal otsustas ÜRO Peaassamblee küsida Rahvusvaheliselt Kohtult nõuandvat arvamust kliimamuutustega seotud riikide kohustuste kohta.²⁹¹ Kliimamuutused on tänapäeva maailmale üks aktuaalsemaid ja olulisemaid probleeme, mis mõjutab kõiki. Seega tekib küsimus, et kuidas võiks oodatud nõuandev aramus selle probleemi lahendamisele kaasa aidata.

Varem sai järeldatud, et nõuandvate arvamuste mõju nii konkreetsele olukorrale kui ka maailmapoliitikale sõltub riikide algsest suhtumisest.²⁹² Lõppeks oleneb kogu rahvusvahelise õiguse autoriteet riikide poliitilistest motiividest ja moraalistest veendumustest.²⁹³ Kliimamuutuste probleemi puhul aga võiks ehk eeldada, et riigid on valmis selle kohta Kohtu poolt otsustatud järgima. Seda ilmestab asjaolu, et resolutsioon kliimamuutuste osas nõuandva arvamuse küsimiseks võeti vastu ühehäälselt 193 poolthäälega ning kirjalikus menetluses on esitatud rekordarv 91 kirjalikku seisukohta.²⁹⁴

Kui Rahvusvaheline Kohus paneks oma arvamuses paika selged ja hästi põhjendatud riikide kohustused, võiks see olla veenev rahvusvahelisele kogukonnale olukorra ja lahenduseks vajalike sammude mõistmiseks.²⁹⁵ Vähemalt peaks kliimamuutuste nõuandev aramus aitama kaasa kliimamuutustega aktiivselt võitlejate argumentidele ning õõnestama vastaste retoorikat.²⁹⁶ Lõppeks võibki aga ülemaailmse probleemi lahendamisel otsustava väärtusega olla ühtne ja selge õiguslik perspektiiv lisaks muude organisatsioonide arusaamadele kliimamuutustega tegelemise osas.

---

²⁹¹ ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/77/L.58; ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/77/276.

²⁹² *Supra*, lk-d 41, 45.

²⁹³ Akram, S. M., Lynk, S. M.

²⁹⁴ Wewerinke-Singh, M. ICJ Advisory Opinion and the Future of Climate Responsibility. SDG Knowledge Hub, 11.09.2024. – <https://sdg.iisd.org/commentary/guest-articles/icj-advisory-opinion-and-the-future-of-climate-responsibility/> (25.04.2025).

²⁹⁵ Akram, S. M., Lynk, S. M.

²⁹⁶ Bodansky, D. An ICJ Advisory Opinion on Climate Change: Ten Questions and Answers. Center for Climate and Energy Solutions, 2022. – <https://www.c2es.org/wp-content/uploads/2022/10/an-icj-advisory-opinion-on-climate-change-ten-questions-and-answers.pdf> (27.04.2025).

KOKKUVÕTE

Rahvusvahelise Kohtu nõuandev funktsioon on tekitanud rahvusvahelises kogukonnas küsimusi viimased sada aastat. Alalise Rahvusvahelise Kohtu puhul oli nõuandvate arvamuste instituudi eesmärk olla sisuliselt alternatiivne viis rahumeelseks vaidluste lahendamiseks. Rahvusvahelise Kohtu loomisel muudeti mõtteviisi mõnevõrra ning nõuandva arvamuse eesmärgiks sai ÜRO organisatsioonidele õigusliku nõu andmine ja autoriteetsete õiguse tõlgenduste pakkumine.

Lõpuks aga on nõuandvate arvamuste küsimisel küsijast ja olukorrast olenevalt erinevad eesmärgid ja ootused. Arvamusi tahetakse nii tõesti õiguse tõlgendamiseks kui ka sisuliselt siiski vaidluse lahendamiseks või vähemalt maailmapolitika mõjutamiseks. Seega on siiski jäänud õhku küsimus, millised mõjud nõuandvatel arvamustel on ja millised peaksid olema nende eesmärgid.

Käesoleva magistritöö eesmärk oli uurida Rahvusvahelise Kohtu nõuandvate arvamuste mõju ja nende eesmärki tänapäeva maailma ja tänase rahvusvahelise õiguse kontekstis. Eesmärgi saavutamiseks analüüsiti Rahvusvahelist Kohut kui organisatsiooni ja selle kujunemislugu. Seejärel analüüsiti nõuandvate arvamuste ajalugu ning eesmäärke nii üldiselt kui ka spetsiifiliste arvamuste puhul.

Esimese uurimisküsimuse pinnal analüüsiti, kuidas muudab ja mõjutab nõuandev arvamus õiguslikku ja poliitilist situatsiooni arvamuse poolt käsitletud olukorras. Leiti, et sisuliselt on nõuandvatel arvamustel võimekus problemaatilist olukorda lahendada, kuid see on pigem erand kui reegel. Reaalselt pole tänaseks ühegi magistritöö raames käsitletud nõuandva arvamuse puhul konkreetne arutatud probleem lahenenud.

Kosovo ja Serbia vahelised suhted jätkuvad keerulistena, isegi kui vahetult peale Kohtu arvamuse andmist tundus, et toimuvad edusammud. Nõuandev arvamus andis esialgu tõe riikidele Kosovo iseseisvuse probleemiga tegeleda ning survestada Serbiat Euroopa Liidu liikmelisuse valguses Kosovoga suhteid parandama. Samas aga on näha, et eriti pikaajalist mõju arvamusel ei olnud. Tänapäevaks on pooltevahelised suhted pigem taas eskaleerunud, kuivõrd mõlemad riigid astuvad teatud provokatiivseid samme ning ei näita üles suurt motivatsiooni kompromissi leidmiseks.

Iisraeli ja Palestiina konflikti puhul näeb ÜRO vajadust veel kolmandagi nõuandva arvamuse järele, mis juba iseenesest näitab arvamuse vähest võimekust olukorda muuta. Kuigi

Rahvusvaheline Kohus on kahel korral juba Iisraeli tegevuse nii müüri ehitamise kui okupatsiooni osas õigusvastaseks kuulutanud, on Iisrael seda suuresti ignoreerinud ning pigem olukorda aina eskaleerinud. Samuti on Iisraeli tugev toetaja Ameerika Ühendriigid ÜRO Julgeolekunõukogu alaline liige ning isegi kui rahvusvaheline üldsus pigem sooviks Iisraeli tegevusse sekkuda, siis kasutavad Ühendriigid oma vetoõigust.

Ainus positiivne näide nõuandva arvamuse mõjust konflikti lahendamisel on Chagose arvamus, kus tänaseks ollakse Chagose saarestiku Mauritiusele tagastamisele lähedale jõutud. Ka selle puhul aga oli nõuandev arvamus pigem üks mitmetest põhjustest üheskoos üldise rahvusvahelise survega, mis motiveeris Ühendkuningriiki enam kui viis aastat peale arvamuse andmist selles märgitud siiski järgima.

Seega tuleks esimese uurimisküsimuse vastuseks öelda, et põhimõtteliselt võib nõuandev arvamus olla väärtuslik tööriist problemaatilise olukorra lahendamiseks, kuid pole kindlasti lahendus iseenesest. Lõppeks oleneb olukorra lahendus riikide poliitilistest agendadest ja motivatsioonidest ning nõuandvad arvamused annavad vähemalt tugevama võimaluse selliste motivatsioonide muutmise survestamiseks rahvusvahelise üldsuse poolt.

Teine uurimisküsimus küsis, millised mõjutused ilmnevad nõuandvate arvamuste tagajärjel üldisele maailmapoliitikale ja rahvusvahelise õiguse teooriale. Maailmapoliitika muutuste võimalikkuse järelendus sarnaneb eelmise küsimuse vastusega. Lõpuks oleneb poliitika poliitilistest motivatsioonidest ning rahvusvahelised agendid suudavad arvamusi endale kasulikul viisil tõlgendada.

Kosovo nõuandva arvamuse puhul kardeti enesemääramisõiguse osas ohtliku pretsedendi tekkimist ning selline hirm sai mõnevõrra tõeks. Venemaa kasutas Krimmi annekteerimisel arvamuse järeldusi enda kasuks rahvusvahelise õiguse kooskõla tõlgendamisel. Säärane mõju võib arvamusel olla ka muudes sarnastes olukordades, kuid see võimalus pole tänaseks rohkem tõeliselt realiseerunud. Kuigi etnilised eraldumise liikumised on lisanud Kosovo arvamuse oma argumenteerimisse, ei ole see siiski reaalseid poliitilisi situatsioone muutnud. See tähendab aga, et siiski eriti suurt mõju maailmapoliitikale Kosovo nõuandvast arvamusest järeldada ei saa.

Chagose nõuandev arvamus oli osa üldisest ja juba toimuvast suhtumisest koloniaalajastu lõpu osas. Nõuandvas arvamuses oli Rahvusvaheline Kohus valmis väga konkreetselt Ühendkuningriigi poolt Chagose saarestiku jätkuvat administreerimist õigusvastaseks

kutsuma ja selle lõpetamist nõudma. Arvamuse järel oli Ühendkuningriik ÜRO-s üsna isoleeritud, kuivõrd sellelt nõuti Chagose kuue kuu jooksul tagastamist vaid kuue vastuhäälega Peaassamblees. Muuhulgas tänu säärasele rahvusvahelisele survele on Chagose saarestiku Mauritiusele tagastamine peaaegu realiseerunud. Säärane nõuandvas arvamuses sätestatud kohustuste reaalne täitmine on ka iseenesest mõjukas areng rahvusvahelises poliitikas, kuivõrd riigid on näinud ja saanud tunnistada, et nõuandval arvamusel selline võimekus on. Seda seisukohta võimendab veel enam ITLOS-e poolt tehtud lahend, milles sisuliselt tunnustati Mauritiuse ja Ühendkuningriigi vahelise vaidluse lahenemist nõuandva arvamuse tulemusena.

Iisraeli ja Palestiina olukorraga seotud arvamused erilist muutust maailmapoliitikas ei toonud. Mõlema arvamuse järgsed ÜRO Peaassamblee resolutsioonid, millega otsustati arvamustes Iisraelile seatud kohustuste täitmist nõuda, said tugeva toetuse osaliseks. Samas mõisteti peagi, et Julgeolekunõukogu Ameerika Ühendriikide alalise liikmelisuse tõttu sisuliselt kohustuste täitmist jõustada ei saa. Seega peeti vähemalt *Wall* arvamusest tulenevate Iisraeli kohustuste järgimata jätmist peagi paratamatuseks. Kuigi Okupeeritud Palestiina Territooriumite arvamusest ei ole veel möödunud piisavalt aega, et selgeid maailmapoliitika muutuste järeldusi teha, on põhjendatud *Wall* arvamusega sarnaseid tagajärgi eeldada.

Järelduseks saab taas öelda, et väga selgeid ja konkreetseid mõjusid riikide üldisele käitumisele ja poliitikale nõuandvad arvamused ei too. Iseenesest ei nähtu, et riigid muudaksid oma vaateid või suhtumist teatud olukorra või rahvusvahelise õiguse põhimõtte kohaldamise osas pärast kohtu arvamuse avaldamist. Pigem vastupidiselt jäävad riikide käitumised suuremas määras samaks, kuid püütakse nõuandvaid arvamusi vajadusel enda kasuks ära kasutada.

Siiski tuleb tõdeda, et nõuandvate arvamuste puhul on näha teatud mõju rahvusvahelise õiguse teooria arengule. Chagose arvamus adresseeris ja kinnitas kõigi rahvaste õigust enesemääramisõigusele ning võttis väga konkreetse positsiooni lääneriikide kolonialismi vastu. *Wall* arvamus kinnitas spetsiifiliselt Palestiina rahva õigust enesemääramisele ning pakkus autoriteetse tõlgenduse enesekaitseõigusele. Okupeeritud Palestiina Territooriumite nõuandva arvamuse puhul arenes õigus veel Palestiina olukorra seisukohast ning enesemääramisõigust tunnustati *jus cogens* normina.

Samas oligi Rahvusvahelise Kohtu nõuandvate arvamuste instituudi loomise eesmärk just muuhulgas õiguse arendamine ning mitte vaidluste lahendamine või otseselt riikide poliitika

muutmise. Seega ei ole järeldus, et õigus nõuandvate arvamuste tagajärjel areneb, iseenesest üllatav. Pigem on üllatav, et Kosovo arvamuse puhul õiguse teooria arengut väga näha ei ole ning et Kohus selle puhul iseenesest relevantsete õiguslike põhimõtete tõlgendamisel tagasihoidlikuks jäi.

Kolmanda püstitatud uurimisküsimuse mõttes analüüsis magistritöö ka, kuidas võiks nõuandvad arvamused aidata kaasa tulevikus tekkivate või aina aktuaalsemaks muutuvate probleemide lahendamisele. Selle jaoks võeti näiteks hetkel Rahvusvahelises Kohtus menetluses olev nõuandev arvamus kliimamuutustega seotud riikide kohustuste kohta. Leiti, et iseenesest võib vastav nõuandev arvamus olla kliimamuutustega tegelemisel kasulik riikide kohustuste ja järgneva tegevuse ühtlustamisel ning riikide motiveerimisel. Siiski näitas eelnev analüüs, et põhiline motivatsioon kohustuste täitmiseks peab tulenema riikide juba eelnevast poliitilisest suundumusest. Samas näitab kliimamuutuste nõuandva arvamuse senine menetlus, et valdav osa riike on osavõtlikud ja motiveeritud probleemiga tegelema ning ootavad nõuandva arvamuse selgitusi.

Kokkuvõttes saab järeldada, et nõuandvad arvamused ei ole väga mõjukad riikide käitumise muutmises. Nõuandvate arvamuste algne eesmärk oli ÜRO organitele õigusliku nõu andmine ja rahvusvahelise õiguse tõlgendamine. Realistlikult nõuandvad arvamused tänapäeva maailmas sellist eesmärki ka täidavad ning sellest tulenevat õiguslikku mõju omavad. Samas küsitakse nõuandvaid arvamusi kaasaegses maailmas Rahvusvahelise Kohtu loojate ettenähtust erinevatel eesmärkidel vaidluste lahendamiseks ning üldise poliitilise olukorra muutmiseks. Selliseid eesmärke aga nõuandvad arvamused tavaliselt siiski ei täida ja omavad pigem väikest mõju reaalse probleemide lahendamisele. Siiski võib nõuandvatel arvamustel olla märkimisväärne mõju teatud olukordades ning need aitavad autoriteetselt koondada riikide kohustusi ning õiguslikku raamistikku järgnevateks tegevusteks.

Eelnevate järelduste valguses on võimalik teha ennustusi tulevikus välja antavate nõuandvate arvamuste potentsiaalseid mõjusid ning efektiivsust. Samuti on magistritöö tulemusel võimalik paremini hinnata nõuandvate arvamuste rolli rahvusvahelise õiguse ja selle subjektide käitumise reguleerimise kontekstis.

THE IMPACT AND PURPOSE OF THE ADVISORY OPINIONS OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE IN THE MODERN WORLD

Abstract

The principal judicial organ for the United Nations (UN) is the International Court of Justice (ICJ). The ICJ was preceded by the Permanent Court of International Justice (PCIJ) that was established alongside the League of Nations in 1922 after the atrocities of World War I. With the dissolution of the League of Nations, so was the PCIJ in 1946. As such, the ICJ was established together with the UN in 1945.

In addition to making judgments in contentious proceedings between states, the ICJ has another judicial function: the ICJ is entitled to give advisory opinions on any legal question. An advisory opinion is a judicial statement in a legal question, which has been submitted to the court by the UN. It is an authoritative but non-binding explanation of a legal issue. The ICJ does not have the authority to designate any legal obligations on states through advisory opinions. Still, advisory opinions have legal significance. However the question remains, how does this significance materialize in the real world.

The aim of this master's thesis is to examine the impact and purpose of ICJ advisory opinions in today's world. However such impacts and purposes cannot be analyzed purely on legal aspects and legal theory. As with any law, international law aims to regulate the behaviour of its subjects. Yet, international law does not have very effective measures of enforcement of the law. This means that in this analysis, the real world political shifts and reactions of states must be assessed in order to find the impact and purpose of ICJ advisory opinions.

The first chapter of this master's thesis describes the ICJ, its essence and history. The nature of advisory opinions and their development is also analyzed along with the different purposes for asking them.

As per article 34(1) of the ICJ Statute, only states can be parties to contentious proceedings and initiate them. Conversely, advisory opinions cannot be requested by states. Article 92(1) of the UN Charter states that the General Assembly or the Security Council may request advisory opinions. These organs can also authorize other UN organs and specialised agencies to request advisory opinions (Article 96(2) UN Charter). This means that already, the significance of advisory opinions arises from the fact that entities other than states are able to get assistance from the ICJ.

Even though the objective of the advisory function of the ICJ was to purely obtain legal advice, world entities have had different motivations and aims in initiating requests for advisory opinions. States lobby the UN General Assembly to ask for an advisory opinion for example when they want to seemingly circumnavigate the contentious proceedings and state consent principle and obtain a resolution to a bilateral dispute through an advisory opinion. Advisory Opinions have also been asked to impact the general world politics or to provoke world powers to deal with a particular issue.

The second chapter analyzes four specific advisory opinions. In the 21st century, the ICJ has given five advisory opinions. One of them was in connection with a decision of the Administrative Tribunal of the International Labour Organization, did not get much publicity and could not have a real impact on wider world politics and international law. There have also however been four more impactful and widely known advisory opinions: Kosovo, Chagos, Wall and Occupied Palestinian Territories advisory opinion. In this master's thesis, these advisory opinions are thoroughly analyzed in both their legal and political aspects.

The Kosovo advisory opinion delivered in 2010 dealt with the issue of Kosovo's unilateral declaration of independence from Serbia. Serbia lobbied the UN General Assembly to make the request for the opinion, but did not receive the determinations it was hoping for. The ICJ found that there is no law against unilateral declarations of independence and thus the declaration was not unlawful under international law. The ICJ however did not make any determinations about Kosovo's independence or give any other guidance on how to resolve the dispute.

The Chagos advisory opinion delivered in 2019 regarded the continued administration of the Chagos Archipelago by the United Kingdom. The Chagos Archipelago used to belong to the Mauritius colony, but was separated from the colony in 1965. In 1968 Mauritius achieved independence, but the United Kingdom refused to return the Chagos Archipelago to the sovereignty of Mauritius. In the advisory opinion, the ICJ recognized the Chagossians' right to self-determination, found that Chagos was unlawfully separated and stated that the United Kingdom had the obligation to return the Chagos Archipelago to Mauritius as soon as possible.

The Wall advisory opinion concerns the construction of a wall partially in the occupied Palestinian territories. The wall meant that hundreds of thousands of Palestinians were entrapped within the wall resulting in the reduction of their quality of life. The ICJ issued its

advisory opinion in 2004, determined the wall to be against international law and confirmed Israel's obligation to stop construction and tear down already built parts of the wall.

In 2024 the ICJ delivered another advisory opinion on the Israel-Palestine situation. The Occupied Palestinian Territories advisory opinion concerned the legality of Israel's occupation of Palestinian territories. The ICJ deemed the occupation to be unlawful and determined all states to have the obligation to assist in ending it. The Occupied Palestinian Territories opinion can be seen as a logical continuation of the Wall advisory opinion as it addresses essentially the same situation further and more thoroughly.

The third chapter deals with the impacts and purposes of advisory opinions on the basis of the previous analysis regarding the mentioned opinions. The author differentiates between three types of impact advisory opinions could have: impact on law development, impact on dispute resolution and impact on world politics. Finally the chapter discusses the potential effects advisory opinions could have on future issues and their resolution. In particular, the issue of climate change is used as an example.

Advisory opinions definitely have an impact on the development of the theory of international law. This should not be surprising, as the ability to interpret the law on an authoritative level was also one of the purposes initially intended for advisory opinions. Here, the Chagos, Wall and Occupied Palestinian Territories opinions all addressed the principles of self-determination and territorial integrity, therefore contributing to the development of international law. However, the Kosovo advisory opinion has fallen under some criticism for shying away from substantially making legal determinations and rather restricting itself to addressing an issue not at all regulated by law.

Advisory opinions do have the capacity to alter a specific political situation in some cases, but this should not be seen as a general rule. In reality, no issue contemplated in any of the advisory opinions analyzed in this master's thesis has been fully resolved.

The tensions between Kosovo and Serbia seemed to have eased after the Kosovo advisory opinion, but escalated again in a few years. Moreover Serbia's initial seeming willingness to negotiate and normalize the relationship seemed to derive more from the possibility to join the European Union, rather than the advisory opinion itself. Now, the initial sponsors of Kosovo's independence have also ceased to make efforts to facilitate peaceful negotiations.

The Chagos advisory opinion had the most clear impact on resolving the dispute between Mauritius and the United Kingdom. By today, the parties have essentially finalized the deal to return the sovereignty of the Chagos Archipelago to Mauritius. However such a decision did not clearly come as a result of the advisory opinion, but rather from the political pressure put on the United Kingdom by the international community and the UN. The United Kingdom government felt impending binding judgments ahead that would clearly obligate it to return Chagos any way, meaning that it found no other option than to negotiate the agreement with Mauritius. Still, the advisory opinion was at least a supporting factor for other states to pressurize the United Kingdom in fulfilling its international obligations.

There seems to be no resolution of the Israel-Palestine conflict in the near future. Even though the ICJ has now twice declared Israel's actions to be unlawful (in the Wall and Occupied Palestinian Territories advisory opinions), Israel has substantially ignored it and continued its activities. On the contrary, Israel has escalated the situation and presented plans to annex the occupied Palestinian territories in the near future.

Therefore, the master's thesis concludes that even though there is a possibility of advisory opinions affecting the specific political situation it analyzed, it is not likely. Advisory opinions can rather be a factor in resolving conflicts in the future but are not resolutions in themselves.

Advisory opinions can but not necessarily will affect world politics and the behaviour of states in general. In the end states' actions ultimately depend on political motivations and these cannot be simply changed by legal determinations made in advisory opinions.

The Kosovo advisory opinion made some states fearful of a dangerous precedent on the legality of self-determination. This fear came true in part, as in 2014 Russia used the Kosovo opinion to justify the annexation and separation of Crimea from Ukraine. However the supposed precedent has not been effectively used in any other similar situations around the world.

As the Chagos advisory opinion was part of the already ongoing narratives against colonialism and previous colonial powers, it also did not directly have a lot of impact on world politics. It did however signify the new attitude towards the liberation of colonies and the ICJ's willingness to very directly go against western powers in issues of colonialism. However, as the Chagos advisory opinion has essentially been complied with, it could change

the general view and attitude towards advisory opinions themselves and the significance of the legal determinations made within them.

After the Wall and the Occupied Palestinian Territories advisory opinions, world politics in general did not change much. The states that were already against Israel in its actions towards the Palestinian people remained with the same position. The adverse was also true. Rather, the UN and its members seemed to accept the situation in Palestine as a harsh reality and see their inability to resolve the conflict with the United States being a permanent member in the UN Security Council.

Thus, the significance of advisory opinions in world politics does not seem to be very considerable. However, advisory opinions could be helpful in shaping narratives and specifying states' obligations in relevant situations.

Finally, the master's thesis made predictions on how advisory opinions could affect the resolution of future relevant issues. The ICJ is currently in the process of delivering an advisory opinion regarding states obligations in relation to climate change. It concludes from the thesis that advisory opinions can have significance in shaping states actions when they are already motivated to resolve the issue. As the advisory opinion about climate change has seen a record number of participation in its proceedings, a presumption that the advisory opinion could have a significant impact is justified.

In the end, it can be concluded that even if advisory opinions do have some impact on the general world and the resolution of conflicts, it is negligible in most cases. Advisory opinions can have significant impacts in some cases and surely affect the development of international law.

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud kirjandus

1. Akram, S. M., Lynk, S. M. The Wall and the Law: A Tale of Two Judgements. – 24 Netherlands Quarterly of Human Rights 61, 2006., lk-d 61–106.
2. Aljaghoub, M. M. The Advisory Function of the International Court of Justice 1946–2005. Springer Law International, 2006.
3. Burri, T. Trinidad, J. Introduction. – Burri, T., Trinidad, J. (koost). The International Court of Justice and Decolonisation. New Directions from the Chagos Advisory Opinion. Cambridge University Press, 2021., lk-d 1–8.
4. Fleiner, T. The Unilateral Secession of Kosovo as a Precedent in International Law. – Fastenrath, U. jt. (koost). From Bilateralism to Community Interest: Essays in Honour of Bruno Simma. Oxford, 2011., lk-d 877–894.
5. Higgins, R. Problems and Process: International Law and How We Use It. Oxford University Press, 1994.
6. Imseis, A. A Seismic Change: Serious Breaches of Fundamental Norms of International Law in Occupied Territory and the Collapse of the Jus ad Bellum/Jus in Bello Distinction. – Ambos, K. (koost). The 2024 ICJ Advisory Opinion on the Occupied Palestinian Territory. Verfassungsbooks, 2024., lk-d 71–81.
7. Imseis, A. The United Nations and the Question of Palestine: Rule by Law and the Structure of International Legal Subalternity. Cambridge University Press, 2023.
8. Jusic, A. The ICJ's Advisory Opinion on Kosovo as a Tool of Costly Counter-Secession. – Review of European and Comparative Law 60(1), 2025., lk-d 91–114.
9. Jusufaj, E. The Kosovo Precedent in the Secession and Recognition of Crimea. – Iliria International Review, 2015/1., lk-d 268–286.
10. Kattan, V. The Chagos Advisory Opinion and the Law of Self-Determination – Asian Journal of International Law, Volume 10, Issue 1. 2020., lk-d 12–22.
11. Ker-Lindsay, J. Explaining Serbia's Decision to Go to the ICJ. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk-d 9–20.
12. Lanzoni, N., The Authority of ICJ Advisory Opinions as Precedents: The Mauritius/Maldives Case. – The Italian Review of International and Comparative Law. Volume 2, No. 2. 2022., lk-d 296–322.

13. Milanović, M. Arguing the Kosovo Case. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk-d 21–59.
14. Müller, D. The Question Question. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk-d 118–133.
15. Nollkaemper, A. The Court and its Multiple Constituencies: Three Perspectives on the Kosovo Advisory Opinion. - Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk-d 219–239.
16. Oellers-Frahm, K. Lawmaking Through Advisory Opinions? – German Law Journal, Volume 12, Issue 5: Beyond Dispute International Judicial Institutions as Lawmakers, 2011, lk-d 1033–1056.
17. Oeter, S., Secession, Territorial Integrity and the Role of the Security Council. - Hilpold, P. (koost). Kosovo and International Law. The Advisory Opinion of 22 July 2010. Brill, 2012., lk-d 109–138.
18. Orakhelashvili, A. The International Court’s Advisory Opinion on the UDI in Respect of Kosovo: Washing Away the “Foam on the Tide of Time”. – von Bogdandy, A., Wolfrum, R. (koost). Max Planck Yearbook of United Nations Law, Volume 15, 2011, lk-d 65–104.
19. Pasqualucci, J. M., The Practice and Procedure of the Inter-American Court of Human Rights. Cambridge University Press. 2003.
20. Papić, T. The Political Aftermath of the ICJ’s Kosovo Opinion. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk-d 240–267.
21. Peters, A. Has the Advisory Opinion’s Finding that Kosovo’s Declaration of Independence was not Contrary to International Law Set an Unfortunate Precedent? – Milanovic, M., Wood, M. (koost). The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion. Oxford University Press, 2015., lk-d 291–313.
22. Reghizzi, Z. C. The Chagos Advisory Opinion and the Principle of Consent to Adjudication, – Burri, T., Trinidad, J. The International Court of Justice and Decolonisation. New Directions from the Chagos Advisory Opinion. Cambridge University Press, 2021., lk-d 51–70.

23. Richemond-Barak, D. The International Court of Justice on Kosovo: Missed Opportunity or Dispute ‘Settlement’? – Hague Yearbook of International Law, Vol. 23, No. 1, 2010.
24. Ronen, Y. Occupation, the OPT Advisory Opinion and the Obligation of Non-Recognition. – Ambos, K. (koost). The 2024 ICJ Advisory Opinion on the Occupied Palestinian Territory. Verfassungsbooks, 2024., lk-d 167–173.
25. Sachdev, N. From Illegality to Accepted Reality: Analysing the Impact of the I.C.J.’s Advisory Opinion on “The Wall” in Palestine. – Socio-Legal Review, Volume 2, Issue 1, 2006., lk-d 66–84.
26. Scott, S. V. Litigation versus dispute resolution through political processes. – Klein, N. (koost) Litigating International Law Disputes. Weighing the Options. Cambridge University Press, 2014., 24–41.
27. Shaw, M. International Law. Cambridge University Press, 2014.
28. Shehabi, O. Y. The Advisory Opinion and a Negotiated Settlement? – Ambos, K. (koost). The 2024 ICJ Advisory Opinion on the Occupied Palestinian Territory. Verfassungsbooks, 2024., lk-d 29–40.
29. Simma, B. jt. (koost.). The Charter of the United Nations. A Commentary. Third Edition. Volume II. Oxford, 2012.
30. Snoxell, D. Prospect of the Chagos Advisory Opinion and the Subsequent UN General Assembly Resolution Helping to Resolve the Future of the Chagos Archipelago and Its Former Inhabitants: A Political Perspective. – Burri, T., Trinidad, J. The International Court of Justice and Decolonisation. New Directions from the Chagos Advisory Opinion. Cambridge University Press, 2021., lk-d 262–279.
31. Stoecker, E. How do States React to Advisory Opinions? Rejection, Implementation, and what Lies in Between. – AJIL Unbound, Volume 117, 2023., lk-d 292–297.
32. Tashjian, J. S. Contentious Matters and the Advisory Power: The ICJ and Israel’s Wall. – Chicago Journal of International Law: Vol. 6: No. 1, Article 25, 2005., lk-d 427–437.
33. Värk, R. Enesemääramine, lahkulöömine ja Rahvusvahelise Kohtu nõuandev arvamus Kosovo küsimuses – Juridica VII/2014, lk-d 561–568.
34. Värk, R. Iisraeli turvatara legaalsus: mõned kommentaarid Rahvusvahelise Kohtu ja Iisraeli kõrgeima kohtu seisukohtadele – Juridica X/2005, lk-d 731–742.

35. Wagner, J. The Chagos Request and the Role of the Consent Principle in the ICJ's Advisory Jurisdiction, or What to Do When Opportunity Knocks. – Questions of International law, *Zoom-out* 55 (2018), lk-d 177–189.
36. Walter, C. The Kosovo Opinion: What It Says and What It Does Not Say. – Walter, C. jt. (koost). *Self-Determination and Secession in International Law*. Oxford, 2014., lk-d 13–26.
37. Weller, M. The Sounds of Silence. Making Sense of the Supposed Gaps in the Kosovo Opinion. – Milanovic, M., Wood, M. (koost). *The Law and Politics of the Kosovo Advisory Opinion*. Oxford University Press, 2015., lk-d 187–216.
38. Zimmermann, A. jt. (koost). *The Statute of the International Court of Justice. A Commentary*. Oxford, 2006.
39. Zimmermann, A. jt. (koost). *The Statute of the International Court of Justice: A Commentary (3rd Edition)*. Oxford, 2019.

Kasutatud õigusaktid

40. Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. The Hague, 18 October 1907.
41. First Agreement of Principles Governing the Normalisation of Relations (Brussels Agreement), 19.04.2013.
42. Genotsiidi vältimise ja karistamise konventsioon. – RT II 1994, 27, 103.
43. Statute of the International Court of Justice, 26 June 1945.
44. Tsiviilisikute sõjaaegse kaitse 12. augusti 1949 Genfi (IV) konventsioon. – RT II 1999, 20, 120.
45. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni privileegide ja immunitetide konventsioon. – RT II 1994, 3, 8.
46. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikiri. – RT II 1996, 24, 95.

Kasutatud dokumendid

47. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 216 (1965).
48. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 541 (1983).
49. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 787 (1992).
50. ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon nr 1244 (1999).
51. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/ES-10/14.

52. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/ES-10/15.
53. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/64/298.
54. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/71/292.
55. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/73/295.
56. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/77/247.
57. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/77/L.58.
58. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/77/276.
59. ÜRO Peaassamblee resolutsioon A/RES/79/232.

Kasutatud kohtupraktika

60. Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2010, p. 403.
61. Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2010, p. 403. Separate Opinion of Judge Skotnikov (Kohtunik Skotnikovi eriarvamus).
62. Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2010, p. 403. Separate Opinion of Judge Yusuf (Kohtunik Yusufi eriarvamus).
63. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures, Order of 26 January 2024, I.C.J. Reports 2024, p. 3., p-d 78–81.
64. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures, Order of 28 March 2024, I.C.J. Reports 2024, p. 3.
65. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel), Provisional Measures, Order of 24 May 2024, I.C.J. Reports 2024, p. 3.
66. Beit Sourik Village Council v. The Government of Israel (HCJ 2056/04). The Supreme Court Sitting as the High Court of Justice (*Beit Sourik*).
67. Certain Expenses of the United Nations (Article 17, Paragraph 2, of the Charter), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1962, p. 151.
68. Conditions of Admission of a State to Membership in the United Nations, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1948, p. 57.

69. Delimitation of the maritime boundary in the Indian Ocean (Mauritius/Maldives), Preliminary Objections, Judgment, ITLOS Reports 2020–2021, p. 17 (*Mauritius/Maldives*).
70. Interpretation of Peace Treaties, Advisory Opinion: I.C.J. Reports 1950, p. 65.
71. Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2023–2024, p. 54 (Okupeeritud Palestiina territooriumite nõuandev arvamus).
72. Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia (South West Africa) notwithstanding Security Council Resolution 276 (1970), Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1971, p. 16.
73. Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2004, p. 136 (*Wall* nõuandev arvamus).
74. Legal Consequences of the Separation of the Chagos Archipelago from Mauritius in 1965, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 2019, p. 95 (Chagos nõuandev arvamus).
75. Legality of the Use by a State of Nuclear Weapons in Armed Conflict, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1996, p. 66.
76. Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1996, p. 226 (*Nuclear Weapons* nõuandev arvamus).
77. Reservations to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1951, p. 15.
78. Status of Eastern Carelia (USSR v Finland) (Advisory Opinion) [1923] PCIJ Rep Series B No 5.
79. Western Sahara, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1975, p. 12 (*Western Sahara* nõuandev arvamus).

Kasutatud internetiallikad

80. Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo (Request for and Advisory Opinion). Written Statement of the Government of the Republic of Serbia. 15 April 2009. – <https://www.icj-cij.org/node/104795> (22.04.2025).
81. Accordance with International Law of the Unilateral Declaration of Independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo (Request for and Advisory Opinion). Written Comments of the Government of the Republic of Serbia. 14 July 2009. – <https://www.icj-cij.org/node/104818> (22.04.2025).

82. Acquaviva, G. ICJ Advisory Opinions: The Binding Nature of the Content of Pronouncements under Article 65 of the ICJ Statute. 01.10.2024. – https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5029227 (24.04.2025).
83. Akram, S. M. In-Depth: Thirteen Years Later, The ICJ Advisory Opinion on the Wall. Institute for Palestine Studies, 11.09.2017. – <https://www.palestine-studies.org/en/node/232135> (22.04.2025).
84. Application Instituting Proceedings containing a Request for the Indication of Provisional Measures filed in the Registry of the Court on 29 December 2023. Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide in the Gaza Strip (South Africa v. Israel). – <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/192/192-20231228-app-01-00-en.pdf> (22.04.2025).
85. BADIL's Position Paper: The Gaps and Failures of the ICJ's 2024 Advisory Opinion on Palestine. A Critical Analysis of the ICJ's Advisory Opinion on Legal Consequences Arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, Including East Jerusalem., October 2024. – https://badil.org/cached_uploads/view/2024/10/25/positionpaper-on-icj-advisory-opinion-1729852065.pdf (22.04.2025).
86. Bodansky, D. An ICJ Advisory Opinion on Climate Change: Ten Questions and Answers. Center for Climate and Energy Solutions, 2022. – <https://www.c2es.org/wp-content/uploads/2022/10/an-icj-advisory-opinion-on-climate-change-ten-questions-and-answers.pdf> (27.04.2025).
87. Borger, J. Putin offers Ukraine olive branches delivered by Russian tanks. – The Guardian, 04.03.2014. – <https://www.theguardian.com/world/2014/mar/04/putin-ukraine-olive-branches-russian-tanks> (25.04.2025).
88. Bytyci, F. Don't use our case to justify Crimea, Kosovo Pm tells Russia. – Reuters, 27.03.2014. – <https://www.reuters.com/article/world/don-t-use-our-case-to-justify-crimea-kosovo-pm-tells-russia-idUSBREA2Q14V/> (25.04.2025).
89. Cases. International Court of Justice. – <https://www.icj-cij.org/cases> (26.04.2025).
90. Curtis, J. Research Briefing: British Indian Ocean Territory: 2024 UK and Mauritius agreement. House of Commons Library, 31.10.2024. –

- <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10115/CBP-10115.pdf>
(25.04.2025).
91. Dowling, S. The World from Berlin: ‘Belgrade Must Rethink Its Destructive Kosovo Policy’. Spiegel International, 23.07.2010. –
<https://www.spiegel.de/international/europe/the-world-from-berlin-belgrade-must-rethink-its-destructive-kosovo-policy-a-708126.html> (22.04.2025).
92. Far-right Israeli minister orders preparations for West Bank annexation. Al Jazeera, 11.11.2024. –
<https://www.aljazeera.com/news/2024/11/11/far-right-israeli-minister-orders-preparations-for-west-bank-annexation> (26.04.2025).
93. Gehani, B. Assessing Compliance with Provisional Measures in Genocide Cases, the Good and the Bad. Research Society of International Law, 22.05.2024. –
<https://rsilpak.org/2024/assessing-compliance-with-provisional-measures-in-genocide-cases-the-good-and-the-bad/> (22.04.2025).
94. Gupta, M. The Evolving Authority of ICJ Advisory Opinions: A Legal Analysis of the Chagos Archipelago Dispute, its Retransfer and Its Implications for International Law. – Society of International Law and Policy, 19.10.2024. –
<https://silpnujs.wordpress.com/2024/10/19/the-evolving-authority-of-icj-advisory-opinions-a-legal-analysis-of-the-chagos-archipelago-dispute-its-retransfer-and-its-implications-for-international-law/> (25.04.2025).
95. Harding, A. UK will give sovereignty of Chagos Islands to Mauritius. BBC, 03.10.2024. –
https://www.bbc.com/news/articles/c98ynejg4l5o?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTEAAR7nXKcPmGkvgIthFtyDeeyr1G51tmsyZXgtQGsshjckBwdiVBuNUcUxu0EBA_aem_ZS8Km9F8RzGECYLkWGMmyQ (22.04.2025).
96. Huremagić, H. UNRWA, Gaza and the Recent Request for an Advisory Opinion. Could the ICJ Indicate Provisional Measures? Völkerrechtsblog, 23.01.2025. –
<https://voelkerrechtsblog.org/unrwa-gaza-and-the-recent-request-for-an-advisory-opinion/> (26.04.2025).
97. Israel plans 1,000-unit expansion for occupied West Bank settlement: NGO. Al Jazeera, 17.02.2025. –
<https://www.aljazeera.com/news/2025/2/17/israel-plans-1000-unit-expansion-for-occupied-west-bank-settlement-ngo> (26.04.2025).

98. Jeremić, V. Kosovo's Disastrous Precedent. Wall Street Journal, 28.07.2010. – <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052748703977004575392901873224526> (22.04.2025).
99. Judgments, Advisory Opinions and Orders. International Court of Justice. – <https://www.icj-cij.org/decisions> (26.04.2025).
100. K. Albanians hail ICJ decision as big victory., B92, 22.07.2010. – https://www.b92.net/o/eng/news/politicsarticle?yyyy=2010&mm=07&dd=22&nav_id=68621 (22.04.2025).
101. Kulick, A. Between Advice and Miracle: Expectations and Persuasiveness of ICJ Advisory Opinions. 01.12.2024. – https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5118752 (24.04.2025).
102. Ma, T. The impact of the ICJ's advisory opinions in international disputes. Law Society of NSW Journal, 02.02.2024. – <https://lsj.com.au/articles/the-impact-of-the-icjs-advisory-opinions-in-international-disputes/> (22.04.2025).
103. McGreal, C. Sacred right to fight terror overrides court, says Sharon. The Guardian, 12.07.2004. – <https://www.theguardian.com/world/2004/jul/12/israel> (22.04.2025).
104. Nguyen, T. The Power of the World Court Unleashed: The Chagos Archipelago Advisory Opinion and Decolonisation. 21.10.2024. – <https://cil.nus.edu.sg/blogs/the-power-of-the-world-court-unleashed-the-chagos-archipelago-advisory-opinion-and-decolonisation/> (24.04.2025).
105. Qandeel, M. Territorial Annexation of Palestine: Illegality, Third States Obligations and the ICJ's 2024 Advisory Opinion. Blog of the European Journal of International Law, 28.02.2025. – <https://www.ejiltalk.org/territorial-annexation-of-palestine-illegality-third-states-obligations-and-the-icjs-2024-advisory-opinion/#:~:text=In%20its%202024%20Advisory%20Opinion,the%20opt%20are%20equally%20unlawful.> (26.04.2025).
106. Request for Advisory Opinion, transmitted to the Court pursuant to General Assembly Resolution 77/276 of 29 March 2023. Obligations of States in Respect of Climate Change. – <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/187/187-20230412-app-01-00-en.pdf> (25.04.2025).

107. Request for Advisory Opinion transmitted to the Court pursuant to General Assembly resolution 79/232 of 19 December 2024. Obligations of Israel in relation to the Presence and Activities of the United Nations, Other International Organizations and Third States in and in relation to the Occupied Palestinian Territory. – <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/196/196-20241223-adv-01-00-en.pdf> (26.04.2025).
108. Roth, A. Trump says Palestinians will have no right of return to Gaza under his plan. The Guardian, 10.02.2025. – <https://www.theguardian.com/us-news/2025/feb/10/trump-buy-gaza-plan> (26.04.2025)
109. Shany, Y., Cohen, A. Another Brick in the Wall? The ICJ Advisory Opinion on Israeli Policies and Practices in the Occupied Palestinian Territory. The Lawfare Institute, 24.07.2024. – <https://www.lawfaremedia.org/article/another-brick-in-the-wall--the-icj-advisory-opinion-on-israeli-policies-and-practices-in-the-occupied-palestinian-territory> (26.04.2025).
110. Stagnation or Revival? Israeli Disengagement and Palestinian Economic Prospects. The World Bank, 01.12.2004. – <https://www.un.org/unispal/document/auto-insert-201408/> (26.04.2025).
111. Stavridi, M. The Advisory Function of the International Court of Justice: Are States Resorting to Advisory Proceedings as a “Soft” Litigation Strategy? Journal of Public & International Affairs, Princeton University. 22.04.2024. – <https://jpia.princeton.edu/news/advisory-function-international-court-justice-are-states-resorting-advisory-proceedings-%E2%80%9Csoft%E2%80%9D> (25.04.2025).
112. Wewerinke-Singh, M. ICJ Advisory Opinion and the Future of Climate Responsibility. SDG Knowledge Hub, 11.09.2024. – <https://sdg.iisd.org/commentary/guest-articles/icj-advisory-opinion-and-the-future-of-climate-responsibility/> (25.04.2025).